

ÕPITREPP

AJAKIRI TÄISKASVANUTE ÕPPIMISEST JA ÕPETAMISEST

Talv 2010

•• AASTA ÕPPIJA
EGON ERKMANN
Nipernaadist
iseõppija ammutab
nüüd teadmisi kahes
kõrgkoolis korraga

•• PIIRI TAHA
LINDE VAATLEMA
Rahvusvaheline
õpiring annab
võimaluse
huvialaga
sügavuti minna

•• E-SAJAND
Rohkem kui 9000
kursust kasutab
e-õpet kõrvuti
tavaõppega

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

ANDRAS

Haridus- ja Teadusministeerium

Täiskasvanud õppija nädala aväritus Põlvamaal Moostes

Fotod: ETKAAndras

TÖN-i aväritusel kuulutati välja tänavused tunnustatud. Pildil vasakult: Egon Erkmann, Heinar Einla, Mall Köpp, haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas, Jaanus Järva, Andrus Saare, Elvira Sidorova ja Agor Tettermann. Vaata ka lk 11–19.

Mooste folgikotta oli kogunenud ligi 400 inimest.

Mooste vallavanem Ülo Needo muutub kassi tarkuseteri kuulates mõtlikuks.

Sõnades on vägi: külalistele näidati ehedat folkloori.

Folklooriprofessor Ülo Valk kuulab tähelepanelikult maakassi Kata ja linnakassi Lisette nõuandeid.

Laval küpsetatud karaskit said kõik mekkida.

Põlva folklooriansambli Käokirjas naised, neiu ja lapsed.

Päevakorras

lk 4–7

- Õpirändamise põhitõed said kaante vahele
- Tipppegijad räägivad noortele ettevõtlusest
- Narvas käivad lapsed ülikoolis
- Euroopa Liidu kodanikud tunnevad oma õigusi
- Idee: jäta kooli pooleli, maksad seni õpitu kinni
- Terve Eesti pakub avatud koolitusi
- Ühe lausega
- Teema: töötü vajab ettevõtluse vallas põhjalikku koolitust

Töökoolitus

lk 8

- Tööandjad hindavad töötaja valmisolekut õppida, ülejäänus jäävad tagasihoidlikuks

Võimalus

lk 9–10

- Enesetäiendus Euroopas on lihtsamast lihtsam

Tunnustus

lk 11–19

- Kõige tähtsam on õppija. Tema lugu lükkab liikuma ka teised
- Aasta õppija: edukat väikeettevõtjat tabas kirglik õpituhiin
- Aasta koolitaja eripreemia: pilt sünnib inimese peas, mitte kaameras
- Aasta õppija eripreemia: Iraagi missioon sundis elu uuesti alustama
- Aasta koolitaja: sädemed lendavad keevitades ja koolitades
- Aasta koolitussõbralikum organisatsioon: Vastse-Kuuste naised tegid koolitusteks oma klubi
- Aasta koolitussõbralikum omavalitsus: „Siin ei helistata koolikella, kuid tunnid toimuvad siiski”

21. sajand

lk 20–21

- E-õpe – see on täiesti tavaline tänapäevane õpe

Aeg maha

lk 22–23

- Enda vajadustest lähtumine aitab läbipõlemisest hoiduda

Statistika

lk 23

- Täiskasvanuharidus arvudes

Seda ja teist

lk 24–25

- Lugeja kiri: veel kord õppija ravikindlustusest
- Töökoolitus: küsimused, mida tööintervjuul ei tohi esitada
- Uurimus: enne otsuse langetamist on mõistlik magada
- Nõuanne: telefonikõne, mis aega ei raiska

Täiskasvanud õppija nädal pildis

lk 26 ja
sisekaaned

Toimetaja: Agne Narusk, tel 680 4511, e-post: agne.narusk@epl.ee

Ajakirja koostas: Eesti Päevalehe teema- ja erilehtede osakond,

Narva mnt 13, 10151 Tallinn

Esikaane foto: Terje Lepp

Väljaandja: ETKA Andras koostöös haridus- ja teadusministeeriumiga

EL struktuurifondi Euroopa Sotsiaalfondi programmi

„Täiskasvanuhariduse populariseerimine” raames

Ajakirja saamiseks palume pöörduda:

tel 621 1671, e-post: andras@andras.ee

Veebiversiooni loe ja kommenteeri: www.andras.ee/opitrepp

Õpitrepi järgmine number ilmub 15. märtsil 2011

Kes ütles, et mehed ei õpi?

Poisid käivad lasteaia ühes keeleringis, tüdrukud kahes. Poisse enamasti tähtpäeva puhul lavale dek-lameerima ei sätita (erand kinnitab reeglit). Põhikoo-list langeb siiani poisse välja rohkem kui tüdrukuid, gümnaasiumiklassides on viimaseid alati rohkem, ülikoolis enamasti samuti.

Noored kõrgharidusega naised ei taha maale elama minna, sest seal ei leia väärilist vastassoost te-gelast, kellega sobivusel pere luua. Õpetajana tööta-val neidisel pole aga pealinnaski lootust ringkonnast abikaasat leida.

Eestis on naised aktiivsemad õppijad kui mehed, näitab statistika. Eelmisel aastal osales elukestvas õppes mehi 7,6 protsenti, naiste osalusprotsent oli 13,3. Kusjuures, aasta varasema ajaga võrreldes oli meeste osalus pea protsendi võrra tõusnud.

Põhjuseid, miks see kõik nii on, käiakse välja mit-meid. Meeste vajadus peret toita, naistekeskne koo-liharidus jt. (nagu naistel oleks teisti). Aga võibolla on asi selles, et aktiivsed naised ei märka mehi, kes seletamise asemel tegutsevad? See riukalik mõte tikkus pähe siis, kui lugesin selle aasta tunnustatute nimekirja. Teatavasti valitakse igal aastal oktoob-riks, siis, kui toimub täiskasvanud õppija nädal, välja need, keda õppijate, koolitajate ning nende toetajate seast esile tõsta.

Mehed! Kõik laureaadid olid sel aastal mehed. Ka aasta koolitussõbralikuma omavalitsuse tiitli sai vald, kus vallavanemaks mees. Üksnes õpikumuliste organisatsioonide esindajatena pääsesid esiritta naised. Kes ütles, et mehed ei osale kõiges selles, mis seostub sõnaga „õppimine”? Lugege nende meeste lugusid. Neil on, millest rääkida.

Agne Narusk

Ühe lausega:

- Haapsalu kutsehariduskeskuses lõpetas esimene lend rookatuste valmistajaid, kellel on olemas nii vajalikud teadmised kui ka kogemused, et majale see kena katus peale panna.

- Tarbijaveeb www.minuraha.ee on sobiv koht selleks, et end tarbijana harida: lihtsate eluliste näidete ja nõuannete abil on välja toodud see, millele peaks teenust valides tähelepanu pöörama.

- Loomakaitse selts on valmis igas vanuses lastele pakkuma koolitust lemmiklooma pidamise ja hättasattunu abistamise teemadel, kui õpetajad-lapsevanemad selleks soovi avaldavad, on kirjas www.loomakaitse.ee

- Enam kui 70 sotsiaalvaldkonnas tegutseva MTÜ esindajad osalevad kümne kuu pikkuses koolituste sarjas, et saada teadmisi meediaga suhtlemiseks, sotsiaalkampaaniate korraldamiseks, projektitaotluste esitamise ning võimalikest rahastamisallikatest.

- „Noor teenindaja 2010“ konkursil oktoobri lõpus hinnati esikoha vääriliseks Kairi Normak Haapsalu kutsehariduskeskusest, parim noorkokk 2010 on sama kooli õpilane Krestina Õun.

- India firma iDuple kavatseb luua odava tahvelarvuti, mis on mõeldud üksnes internetis käimiseks, mõistagi oleks tahvli korralikuks tööks vaja pidevat internetiühendust.

- Novembrist ilmub Eestis ajakiri Imeline Teadus, see on Põhjamaade autoriteetseim illustreeritud populaarteaduslik ajakiri teemavalikuga paleontoloogiast kosmoselendudeni, meditsiinilistest läbimurretest uusimate keskkonnauuringuteni (vt. www.imelineteadus.ee).

Õpirändamise põhitõed said kaante vahele

Foto: Rauno Volmar

Õppimine välismaal kogub populaarsust ning õpilased pöörduvad üha enam karjäärispetsialistide poole õpirändamise puudutavate küsimustega. SA Innove karjääriteenuste arenduskeskus andis välja metoodilise materjali „Õpirände varalaegas“, et toetada karjäärispetsialistide nõustamises ja info andmises.

„Õpirände varalaegas“ juhatab kasutaja sammhaaval läbi kõikidest info vahendamise ja nõustamisprotsessi etappidest. Käsitletakse nii õpirändele eelnevat, selleaegset kui ka järgnevat nõustamist. Metoodiline materjal saadetakse igas maakonnas asuvate teavitamis- ja nõustamiskeskuste karjäärispetsialistidele. Kõigile huvilistele on trükise elektrooniline versioon kättesaadav portaalis Rajaleidja: www.rajaleidja.ee/varalaegas.

Õpirände on õppimise eesmärgil ühest riigist teise siirdumine, kusjuures õppimine ei pea tingimata toimuma kooliõppimise ega kindla õppekava alusel. Karjääriteenuste arenduskeskuse poolt 2010. aasta

alguses läbi viidud uuringus hindasid enam kui pooled karjäärispetsialistid sihtrühma huvi õpirände vastu üha kasvavaks. Õpi- ja töörande temaatikaga peab vajalikuks olla kursis 91% uuringus osalenutest.

Tipptegijad räägivad noortele ettevõtlusest

Foto: Arno Mikkor

Kord kuus astub videoloengus gümnaasiumiõpilaste ette oma ala tipptegija, et rääkida ettevõtlusega seotud teemadel – avaloengu „Ettevõtluse roll Eestis“ septembri alguses pidasid näiteks majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts (pildil) ning majandusteadlane Andres Arrak.

„Ühiskond vajab aktiivseid ja ettevõtlike noori, kellest võiksid saada meie homsed mõõblivabrikandid, IT-ärimehed, riskikapitalistid jne. Keskkooliaastad on parim aeg, millal ettevõtlusega lähemalt tutvust teha võiks,“ ütles Juhan Parts.

Ministeerium, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, EAS ja Junior Achievement mõtlesid üheskoos interneti teel edastatavate loengute sarja välja selleks, et pakuda vaheldust tavapärasesse koolitundi ja tuua ettevõtluse tipptegijad keskkooliõpilastele lähemale. Eelkõige on loengud

mõeldud just neile gümnaasistidele, kes valikainena oma õppekavasse majandus- ja ettevõtlusõppe on lisanud. Loengud toimuvad iga kuu teise nädala teisipäeval, detsembrikuu teema on „Kuidas saada ettevõtjaks?“

Loenguid jälgida ja hiljem kuulata saab interneti aadressil: www.mkm.ee/videod/

Foto: EPL-i arhiiv

Foto: EPL-i arhiiv

Euroopa Liidu kodanikud tunnevad oma õigusi

Eurooplased on üsna teadlikud oma õigustest Euroopa Liidu kodanikuna, selgub värskest Eurobaromeetri uuringust, vahendab www.koolielu.ee

90% vastanuist teab, et nad on ühteaegu nii oma koduriigi kui ka Euroopa Liidu kodanikud. Umbes viiendik küsitlusele vastanuist arvab, et nad peavad EL-i kodanikuks saamiseks soovi avaldama või et nad saavad selle kodakondsuse tahtmise korral valida.

Kõige enam olid vastajad tuttavad õigusega valida elukohta Euroopa Liidus. 89% arvas, et neil on teatud tingimustel õigus elada ükskõik millises Euroopa Liidu riigis. 68% vastanuist oli teadlik oma uuest Lissaboni lepingust tulenevast õigusest osaleda kodanikuinitsiatiivides, kus vähemalt miljoni allkirja olemasolul saab teha Euroopa Komisjonile ettepanekuid.

Idee: jätad kooli pooleli, maksad seni õpitu kinni

Kui tudengid lähevad ülikoolist ära, kuna neile makstakse ettevõtetes kõrget palka, teeme siis hariduse poolelijätmise tasuliseks, ütles infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni liidu president Taavi Kotka. Selle abil saaks vähendada nende üliõpilaste hulka, kes jätvad kõrgkoolis õpingud pooleli, põhjendas Kotka konverentsil „Visioonist lahendusteni,“ esinedes, kirjutas Äripäev.

Samuti konverentsil ettekande pidanud Arengufondi nõukogu esimees Rivo Vare kommenteeris, et esitletud idee vääraks arutamist. Samas kahtles ta võimaluses sellist mõtet ellu viia. Vare sõnul viivad vähem kui pooled IT-valdkonna tudengid õpingud edukalt lõpuni. Eelmisel õppeaastal lõpetas Eestis arvutiteaduste valdkonnas kõrgkooli 505 inimest, õppima asus aga 1400 inimest.

Narvas käivad lapsed ülikoolis

Narvas alustas kuu aja eest oma neljandat hooaega lasteülikool, avaloengu pidas akadeemik ja lasteülikooli patroon Ene Ergma. Sügissemestril on plaanis viis loengut Narvas ja neli loengut Tallinnas, kevadel jätkuvad loengud Narvas ning jõutakse ka Tartu laste juurde. Marju Lauristin, Birute Klaas ja Maaja Vadi on vaid mõned nimed auväärsete loengupidajate seast, kes laste ette astuvad.

Eesti esimene lasteülikool asutati Tartu ülikooli Narva kolledži juurde kolm aastat tagasi, ülikool kuulub Euroopa lasteülikoolide võrgustikku. Sel aastal võtab osa 150 8–12-aastast last, loengud toimuvad paralleelselt eesti ja vene keeles.

Vaata: www.narva.ut.ee/lasteylikool

Küsi: tel 356 0608

Terve Eesti pakub avatud koolitusi

Terve Eesti SA korraldab aeg-ajalt ka avatud koolitusi, mis tähendab, et osaleda võib tasuta igaüks. Kaks suurt teemat on HI-viirus ja aids ning laste seksuaalsus. Et koolitused on äärmiselt populaarsed, tuleb end aegsasti kodulehel registreerida. Sel neljapäeval, 18. novembril toimub Tallinnas koolitus teemal „Lapse areng täiskasvanute maailmas“, seda, kas veel kohti on (ning muudki vajalikku), saab uurida interneti **adressil:** <http://terve-ees-ti.ee/koolitused/koolituste-teemad/> või **küsida** telefonil 664 5076.

Töötü vajab ettevõtluse vallas põhjalikku koolitust

Kui 15 aastat tagasi olid ettevõtluskoolitused üsna haruldased ning enamasti tuli nende eest välja käia kopsakas rahasumma, siis nüüdseks pakuvad tasuta koolitusi mittetulundusühingud, õppeasutused, isegi erakoolitajad. Mõned näited, kust ja kuidas hangivad teadmisi Eesti tulevased ettevõtjad.

Signe Kalberg

Tasuta ettevõtluskoolitus ei õpeta mitte ainult vettpidavat äriplaani kirjutama, vaid selle abil saab selge pildi ka oma eeldustest ettevõtjana läbi lüüa.

Töötukassa teenusejuhi Karin Andre sõnul on töötute huvi ettevõtluskoolituse vastu suur. „26. oktoobri seisuga vajaks ettevõtluskoolitust 724 töötuna arvel olevat inimest. Enne koolituse algust korraldame potentsiaalsetele koolitatavatele infopäeva. Eesmärk on valida soovijate seast välja need inimesed, kes peale koolituse läbimist on valmis ka ettevõtjana tegutsema,” selgitas Andre. „Tutvustame ettevõtjana tegutsemiseks vajalikke teadmisi ja omadusi, koolituse sisu, õppetöö korraldust, eesmärki. On neid, kes ütlevad kohe, et nad ikkagi ei ole ettevõtjaks saamiseks valmis ja pigem otsivad edasi tööd töövõtjana.” Kõige tähtsamad ongi teenusejuhi sõnul valmisolek ettevõtjaks hakata ja hea äriidee.

Töötukassas arvel olijatele

BCS Koolitus alustas ettevõtlusprojektiga Euroopa Sotsiaalfondi kaasrahastamisel tänavu kevadel. „Töötute hulgas on palju neid, kes sooviksid alustada tegutsemist ettevõtjana, kuid kellel puuduvad selleks oskused ja kogemused,” selgitas projekti juht Signe Teder. „Võimaldame neil läbida 160-tunnise ettevõtluskoolituse, aitame äriplaani koostamisel, toetame ettevõtlusalase nõustamisega.” Sel koolitusel antakse ülevaade ettevõtluskeskkonnast, ettevõtlusega alustamiseks vajalikest konkreetsetest sammudest, raamatupi-

damise alustest ja finantside planeerimisest, õpetatakse analüüsima turu olukorda ja oma äriideed selle taustal, antakse suhtlemis- ja muid oskusi tööks inimestega, samuti teadmisi moodsate IT-vahendite ja -võimaluste (sh e-turundus, e-teenused jms) kasutamise kohta.

„Kuna tegemist on täiskasvanute täienduskoolitusega, kus osalejad on väga erinevate kogemuste ja oskustega, siis igaüks hindab eriti teadmisi just selles vallas, milles ta end tugevana ei tunne. Koolituse jooksul koostab iga osaleja äriplaani ja kuna töötukassa aktsepteerib ettevõtluse alustamise toetuse andmisel ka meie ettevõtluskoolitust, siis saab soovi korral iga lõpetanu taotleda oma äriplaani alusel ka töötukassast seda toetust,” sõnas Teder. Huvi koolituse vastu on suur – soovijaid ettevõtluskoolitusele on ligi kaks korda nii palju, kui BCS Koolitus saab õppima võtta.

Teder ütles, et taolist ettevõtlusprojekti viib koolitusfirma ellu esimest korda. Nüüdseks on selle raames ettevõtluskoolituse lõpetanud 80 inimest. Üldse saab 2012. aastani koolituse läbida kokku 600 Tallinna, Harju- ja Raplamaa ametlikult töötuna arvel olevat inimest. Mitmed ettevõtluskoolituse läbinud on nüüdseks juba asutanud oma firma (sh. saanud ka töötukassast ettevõtluse alustamise toetust) ja tegutsevad nüüd näiteks disaini, haljastuse ja maastikukujunduse, toitlustamise jm. valdkonnas.

Nelja maakonna naistele

Sinu Koolituspartner OÜ viib 2012. aasta novembrini läbi naiste ettevõtluskooli-

tusi Järvamaal, Raplamaal, Pärnumaal ja Kagu-Eestis. Mõte on koondada lähipiirkondadest kokku töötud naised ning parandada nende teadmisi ettevõtlusest, suurendada motivatsiooni, eneseusaldust ja koostöövalmidust ettevõtluskлубide kaudu. Koolitusel osalemine on tasuta, sõidukulud kodust koolituskohta ja tagasi hüvitatakse.

Projekti juht Triin Normann ütles, et koolitusega alustati Paidest, kus huvi on olnud tohutu. Grupp sai poole suurem, kui peaks olema, ning kümnele naisele tuli lausa ära öelda. Raplas alustatakse veebruaris, teised maakonnad tulevad järele kevadel ja uue aasta teises pooles.

Normanni sõnul kirjutas koolitusfirma selle projekti naistele põhjusel, et koolitajatele tundus, nagu vajaks naised pisut erilist lähenemist kui mehed. „Gruppidest, kus on naised ja mehed, jäävad naised ehk pisut tagaplaanile, kuna ettevõtlus tundub kuidagi maskuliinne ja mehelik ala,” selgitas ta. „Naised on rohkem selliste käsitöö ja muude pehmete ja vähetulutoovate ettevõtmistega seotud. Et mina ja mu äripartner alustasime kunagi samast punktist, kust paljud teised töötud – koondamisteade käes ja uut tööd ei ole –, siis on teema meile eriti südame lähedane. Koolitusel oleme pannud suurt

Foto: Julia Maria Linna

rõhku motiveerimisele ja julgustamisele, mida sageli just naistel vajaka jääb.”

Siingi on koolituste eesmärk õpetada alustavale ettevõtjale vettpidava äriplaani koostamist. Koolitused kestavad umbes 120 tundi, sellest on aga Triin Normanni sõnul vähe, et n.-õ. päris ettevõtjaid koolitada. Pealegi ilmnevad kitsaskohad alles praktilise töö käigus. Seega on naiste projektis ette nähtud mentorlus kaheksa kuud pärast koolituse lõppemist, et kõik, kellel on veel küsimusi ja tekkinud probleeme, saaksid abi. Ka vahepeal kaduma läinud julgust saab mentorluse kaudu taastada.

Töötukassa annab ettevõtlusega alustamise toetust siiski laekunud äriplaanide alusel, mitte pelgalt koolituse läbimise põhjal. Seega on iga töötu enda teha, kas ta toetust saab või mitte. „Oleme seda ka püüdnud oma koolitusel osalejatele südamele panna – mütsiga lööma minna pole mõtet. Tavaliselt saadavad osalejad oma äriplaani esmalt meile üle vaadata, alles siis esitavad töötukassale,” ütles Normann. Ta möönis, et igast inimesest siiski ettevõtjat ei saa – see lihtsalt on nii. Ka osa koolituse läbinutest on mõistnud, et ettevõtlus pole siiski nende jaoks – kas jääb puudu stabiilsusest, kindlusest, vastutus on liiga suur vms.

E-koolitus Kagu-Eesti töötutele

MTÜ Partnerlus koolitab interneti vahendusel tasuta Kagu-Eesti töötuid, kes samuti soovivad ettevõtlusega algust teha.

„Esimeste gruppide kokkusaamine oli paras piin. Ilmselt olime teabe edastamiseks valinud vale kanali,” rääkis projekti juht Astrid Org. „Hiljem moodustasime veel kaks täiendavat koolitusgruppi Põlvas ja Võrus. Võib öelda, et huvi koolituse vastu oli olemas ja piisav. Erandiks jäi Valga, kus me lisagruppi ei avanud. Sealsed grupid olid ka kõige väiksemad ja „tuunitud” mõne võrumaalasega.”

„Üks omapära oli meie koolitusgrupidel küll, selline, millele ei oska seletust anda. Nimelt olid kõige agaramad koolitus-

tele registreerunud naised vanuses 40+ ja noored mehed vanuses 20+, teoreetiliselt võiksid olla emad ja pojad. Ühes grupis olidki ema ja poeg koos,” jätkas ta.

Teadmised üksi inimesest ettevõtjat ei tee. Aga koolitus aitab endas selgusele jõuda, kas ja kui palju on temas ettevõtjat ning milliseid riske on ta seoses ettevõtlusega valmis vastu võtma või siis mitte võtma. Just see, mida peab silmas ka töötukassa, kui ettevõtjaks pürgijatele esimese teabetunni korraldab. Kui palju on viie aasta pärast elus masu ajal loodud ettevõtteid, saame teada alles siis – viie aasta pärast. Siis on huvitav uurida sedagi, kust nad said oma esimesed teadmised ettevõtlusest, millise koolitaja „kasvandi-kud” on teistest elujulisemad.

Ettevõtjaks töötukassa kaudu

•• Jaanuarist septembrini on töötukassa ettevõtlustoetuse väljastanud 534 inimesele. Sama perioodi jooksul on ettevõtluskoolitusega alustanud 614 inimest.

•• Võrdluseks: terve 2009. aasta jooksul alustas koolitusega 1262 ja 2008. aastal 352 inimest.

•• Äsja lõppes ettevõtluskoolituse tellimise hange. Edukaks pakujaks osutusid kolm koolitajat: Reiting PR OÜ, Saaremaa Õppekeskus MTÜ ja Sinu Koolituspartner OÜ.

•• Sel aastal on töötukassa tellinud ettevõtluskoolitust 4 257 566 krooni eest, möödunud aastal 9 302 918 krooni eest. Järgmise aasta koolituse eelarve on kinnitamisel.

•• Ettevõtluse alustamise toetus on töötule antav rahaline abi (praegu kuni 70 000 krooni), mille eesmärk on töötu motiveerimine ettevõtlusega alustamisel.

•• Õigus ettevõtluse alustamise toetust saada on töötukassas arvele võetud töötul, kes on vähemalt 18-aastane ja kes on läbinud ettevõtluskoolituse või kellel on kutse- või kõrgharidus majanduse alal või kellel on ettevõtluskogemus.

•• Ettevõtluse toetuseks mõeldud summa on sel aastal üle 52 miljoni krooni ja tõenäoliselt jagub sellest 800 inimese toetuseks.

•• 2009. aastal anti töötukassas ettevõtlustoetust 495 inimesele ja 2008. aastal 162 inimesele.

•• Teavet kutseõppeasutustes ja koolituskeskustes pakutavate ettevõtluskoolituste kohta leiab interneti aadressilt www.rajaleidja.ee

Töötukassa tasuta infotelefon üle Eesti on 15501, kodulehekülj www.tootukassa.ee

Signe Kalberg

On ka teisi võimalusi

•• Ettevõtluskoolitust pakuvad mitmed kutseõppeasutused täiskasvanutele mõeldud tasuta tööalase koolituse raames. Kui varem sai neil osaleda vaid töötav inimene, siis sellest sügisest on ainsaks kriteeriumiks see, et ei tohi olla töötukassas ametlikult töötuna arvel (siis saab koolitust töötukassa kaudu, vt artiklit). Töönimeste kõrval on oodatud lastega kodus olevad emad, pensionärid, perekondlikel põhjustel tööturust eemale või kauaks omal käel tööd otsima jäänud inimesed. Sügissemester on õppeasutustes täies hoos, võimalik, et mõned kursused seal alles algavad või on kuskil vabu

kohti – infot selle kohta ning peatselt ka uue semestri kursuste nimekirjad saab haridus- ja teadusministeeriumi koduleheküljelt www.hm.ee täiskasvanuhariduse alt. Kui internetist otsimise võimalus puudub, on kõige lihtsam viis astuda sisse lähimasse kutsekooli ja küsida täiendkoolituse osakonnast järele.

•• Ettevõtluskoolitust pakuvad aegajalt ka omavalitsused ja nende juurde kuuluvad ametid. Nii näiteks koolitab Tallinna ettevõtlusameti juurde kuuluv loomeinkubaator loomemajanduse ettevõtjaid. Infot selle kohta saab omavalitsustest.

Agne Narusk

Tööandjad hindavad töötaja valmisolekut õppida, ülejäänus jäävad tagasihoidlikuks

Kitsastes oludes tuleb kusagilt kokku hoida, paljudes ettevõtetes ja asutustes on kriips peale tõmmatud just koolituskuludele – tihtipeale pole koondatavate nimekirja koostades armu antud ka koolitusjuhile. Seda enam tunnevad tööandja poolehoidu need, kes töö kõrvalt oma kulu ja kirjadega õpivad.

Agne Narusk

Õpitrepi eesmärk oli kirjutada seekordne tööruubriigi lugu uute töötajate õpetamisest töökohal. Justkui nagu õpipoisikoolitus, kuid seekord n.-õ. valgekraede ridades. Seda, et intervjuud hakkavad meenutama peaga vastu kiviseina jooksmist, ei osanud ette näha. Töö käigus lisandus kogutud materjalile üha enam ajastule iseloomulikke jooni: 12-st küsitletud ettevõttest kaheksas polnud koolitusjuhti enam olemas, küsimusele, kes nüüd valdkonnaga tegeleb, tuli vastus „sellega ei tegeletagi“. Neljas ettevõttes polnud koolitusjuhti kunagi olnudki, teemaga tegelesid personali- ning tegevjuhid paralleelselt või kuidas kunagi. Neist neljast kaks nentis, et aegajalt tehakse sisekoolitust küll – oma ettevõtte spetsialist jagab kogemusi ja teadmisi, eriti uustulnukatele. Viimast juhtub küll üha vähem, sest personalikulud on kokku tõmmatud ja naljalt kedagi juurde ei palgata. Kui palgatakse, püütakse kohe valida võimalikult kompetentne töötaja. Ülejäänud kahest firmast öeldi, et koolituseks või suisa kellegi väljaõpetamiseks pole ei raha ega aega. Ükski 12-st ei soovinud, et neist selles kontekstis kirjutataks ja nime mainitaks. On olnud paremaid aegu, võib nende põhjendused kokku võtta. Peljati, et konkurent võib arvata, et pankrot paistab jms.

Personaliga tegelejad nentisid, et rohkem kui kunagi varem vaatavad nad läbi sõrmede sellele, kui töötaja „jääb vahele“ töötajast õppimisega. Meil pole praegu suurt

Hillar Metsa joonistus

millegagi töötajaid motiveerida, põhjendas rõivatööstuses tegutsev personalijuht. Pealegi on õppivast töötajast palju kasu ka firmale, mis seal salata. Keskendume sellele, et ta meilt ära ei läheks ning lubame talle näiteks pikemat õppepuhkust ja säilitame selleks ajaks palga.

Esines ka vastupidist suhtumist: inimesi on nüüd niigi vähe, kui kellelgi on töötajast õppimiseks aega, siis järelikult ei lähe tema ametikoht täie ette ja sealt saaks kokku hoida (ametikohta kaotades ehk töötajat koondades – A.N.). Kõik 12 mõõnsid, et seadusega võimaldatud õppepuhkusele lubavad nad õppijaid igal juhul, kuid tööalast koolitust ettevõttest väljaspoolt lähimal ajal ette näha pole.

Kuidas aga koolitati uusi töötajaid varem? Reeglina pakuti nn kohanemisprogrammi: tutvustati ettevõtte toimimist, inimesi, sisekorda. Otsene vastutus langes teisele samas ametis töötanud inimesele või siis töötajale, kes oli teatanud oma lahkumisest. Tema ülesanne oli uus töötaja välja õpetada.

12 ettevõttest neli olid üle-eestilised,

kaks Lõuna-Eestist ning ülejäänud Tallinnast ja Harjumaalt. Eelduseks oli rohkem kui 30 töötajat. Rõhutan, et telefoniintervjuudest tehtud järeldused ei pretendeeri uurimuseks ega püüa öelda, et nii nüüd asjad ongi. Ometi annab see mingi pildi toimuvast.

Mida ütleb tööelu-uuring?

Septembris statistikaameti poolt avaldatud 2009. aasta tööelu-uuringu andmetel hindas ligi 90 protsenti tööandjatest oma töötajate oskusi ning teadmisi ametikohal töötamiseks piisavaks, ent pidas ka töötajate enesetäiendust oluliseks. Neist 40 protsenti oli töötajate oskuste ning teadmiste arendamise vajalikkuses kindlalt veendunud, 49 protsenti aga pigem toetas seda seisukohta. Kõrgelt hinnati ka töötajate valmisolekut omandada uusi oskusi ja teadmisi.

Tööandjad peavad oskuste ja teadmiste arendamist oluliseks küll, kuid nende pakutavate enesetäiendusvõimalustega ei olnud rahul ligi pooled töötajatest, keda uuringu jaoks küsitleti. Võimalust end töökohal täiendada pidas neist oluliseks 75 protsenti. „Töötajate rahulolu erines ametialaselt ning sõltus ka sellest, kas töötati äriühingus või riigi ja kohaliku omavalitsuse asutustes. Enam olid tööandja pakutavate enesetäiendusvõimalustega rahul tipp- ja keskastme spetsialistid, vähem aga oskus- ja lihttöölised. Kui tipp- ja keskastme spetsialistidest üle 70 protsendi kasutas viimase 12 kuu jooksul tööandja pakutavaid enesetäiendamisvõimalusi, siis oskus- ja lihttöölised alla 50 protsendi,“ selgitas statistikaamet. Samuti hindasid riigi ja kohaliku omavalitsuse töötajad pakutavaid võimalusi paremaks ning ka kasutasid neid enam.

Uuringu kokkuvõttes rõhutatakse: „Keerulise majandusolukorraga toimetulek sõltub paljuski sise- ja välisstu taastumisest, kuid ka tööandja ja töötajate valmisolekust elukestvaks õppeks ning uute oskuste ja teadmiste omandamisest.“

Tööelu-uuringu korraldas statistikaamet 2009. aastal esimest korda. Uuringus osales 1330 tööandjat ning 4610 töötajat.

Enesetäiendus Euroopas on lihtsamast lihtsam

Huvitab sind fotograafia, käsitöö, muusika, kunst, mõni võõrkeel või linnaarhitektuur? Tahad diskuteerida inimõiguste, demograafiliste muutuste, keskkonnakaitse, integratsiooni või immigratsiooni teemadel? Ei, tegemist pole järjekordsete mõttetalgutega, vaid mullu Grundtvigi programmis käivitunud uue tegevusega, millel nimeks täiskasvanute rahvusvahelised õpiringid.

Kaire Talviste

Mitmesuguseid loovuse, enesetäienduse ja kodanikuühiskonna tugevdamisega seotud õpiringe korraldatakse üle Euroopa. Neist saavad osa võtta kõik täiskasvanud (vane- mad kui 18-aastased), kel huvi mõne kindla teema vastu ja pealehakkamist sooviaval- dus ära täita. Kui teie profiil sobib ja õpirin- gis on veel ruumi, siis pole muud, kui koh- ver pakkida ja kohale lennata. Reisikulud, ööbimise ja toitlustamise katab Grundtvigi programm.

Keelebarjääri ei tasu karta

30-aastane Kristjan Kask osales tänavu au- gustis nädal aega kestnud õpiringis „I love Finnish” Soomes. Talvel hakkas noormees lihtsalt huvi pärast õppima soome keelt, samal ajal koostas üks tema tuttav projek- ti Grundtvigi õpiringi korraldamiseks. Tema käest kuuliski Kristjan sellest mitteformaal- se hariduse võimalusest. Sihtasutuse Archi- medes kodulehelt (<http://archimedes.ee/grundtvig>) leidis ta õpiringide kataloogi ja sadade pakkumiste seast endale ka sobiva.

„Ma töötan akadeemilises keskkonnas ja n.-ö. mitteformaalne õppimine oli minu jaoks alguses harjumatu,” tunnistab Kristjan, kes töötab Tartu ülikoolis teadurina. Õpiring ei tähenda kaugeltki mitte seda, et istutakse kaheksa tundi juttu laua taga ja kuulatakse tarka juttu. Seitsme päeva jooksul koges Kristjan Soomes palju erinevat: loengutele lisaks külastati muuseume ning tutvuti Soo- me kultuuriga laiemalt.

Kristjani suurim mure enne minekut oli keeleoskus. „Et polnud teada, milline on õpi- ringi tase, siis kartsin, et ei saa oma soome keelega hakkama,” räägib ta. Selgus, et mu- reks polnud siiski põhjust. Rahvusvahelistel kursustel on enamasti töökeeleks inglise keel. Nüüd hajutab Kristjan nende hirne,

Kursuslased kuulavad giidi juttu Seurasaari vabaõhumuuseumis Soomes.

kes oma inglise keele oskust osalemiseks liiga napiks peavad. „Kui inglise keel on alg- tasemel olemas, saab väga edukalt hakka- ma,” kinnitab ta.

Mõned piirangud on siiski

Kui huvipakkuv kursus on välja valitud, peab teadma järgmist.

Tegemist pole ametialase täiendusõppe- ga, õpitudadesse valitakse osalejad nende huvidest lähtuvalt. Õpiringis on maksimaal- selt 20 asjahuvilist vähemalt kolmest riigist. Kataloogi lapates vaadake kindlasti, millise- le sihtrühmale on õpituda suunatud, ka seal võib olla piiranguid, mistõttu te ei pruugi sobituda. Juhul kui kõik klapib – kursus, profiil ja toimumise aeg –, siis pole muud, kui ühendust võtta õpiringi korraldava asu-

tusega. Kui kohti on ja te osutate valituks, organiseerivad korraldajad kõik vajaliku teie vastuvõtuks ja nädal aega uues keskkonnas põnevate inimeste ning teemadega on teile garanteeritud.

SA Archimedes täiskasvanuhariduse bü- roo juhataja Hannelore Juhtsalu lisab veel, et need, kes on õpiringis osalenud, ei saa järgmise kolme aasta jooksul seda võima- lust enam kasutada. Põhjus lihtne: muidu jäävadki käima vaid ühed ja samad, võttes teistelt selle võimaluse.

Võimalus ka koolitusastustele

Ühelt poolt on Grundtvigi õpiring (inglise keeles *workshop*) täiskasvanu jaoks võima- lus süvendada oma teadmisi mõnes talle huvipakkavas valdkonnas.

Foto: Kristjan Kask

Eestisse õpiringi tulnud portugallane jäädvustas Matsalu looduskaitseala.

Teisalt aga ka võimalus koolitusasutustele, korraldamaks kursusi välismaalastele. Eelduseks on, et kursusest võtab osa vähemalt kümme soovijat kolmest riigist. Taotlus kuldade katteks tuleb esitada SA Archimedes hariduskoostöö keskusele. Mullu korraldati Eestis selliseid õpiringe kolm, tänava juba neli.

Maikus toimunud REC Estonia kursusel „Birdwatch in Estonia” osalesid teiste seas ka Portugali Aveiro ülikooli elektrimehaanika professor Paulo J. S. G. Ferreira ning end hobifotograafiks nimetav lätlane Jānis Šatrovskis. Mõlemad tunnevad huvi ka ornitoloogia vastu.

Eesti õpiringi kohta kuulis lätlane oma sõbralt ja hakkas kohe tegutsema. Paberite täitmist ei pidanud mees kuigi keeruliseks, see meenutas talle pigem kooliaega ja eseede kirjutamist. „Ma pole viimasel ajal eriti reisinud ja nii avanen nüüd võimalus. Muidugi lootsin teha ka mõned head linnu- ja maastikufotod. Oli hämmastav näha tuhandeid rändlinde päikesetõusu poole lendamas,” kirjeldab Šatrovskis läbielatut. Ühtlasi sai ta praktiseerida oma inglise keele oskust.

Õpiringis kuulis mees palju uut Eesti ajaloo, kultuuri, traditsioonide, keskkonnapoliitika ja kaitsealade kohta. Ta õppis linde hääle ja välimuse järgi eristama ning nägi arvukalt uusi liike. „Tean nüüd Eestis kohti, kuhu loodan veel ühel päeval tagasi tulla,” lisab ta.

Ka Ferreira kinnitab, et see oli suurepärase kogemuse igast vaatenurgast: „Nägin palju huvitavat ja kindlasti üle saja linnuliigi. Eesti on tore maa, kus linnuvaatluse ja -turismi

kogu potentsiaal pole veel avastatud.” Enne Eestisse tulekut oli ta näinud oma kodumaal Eestis rõngastatud tiigi-roolindu.

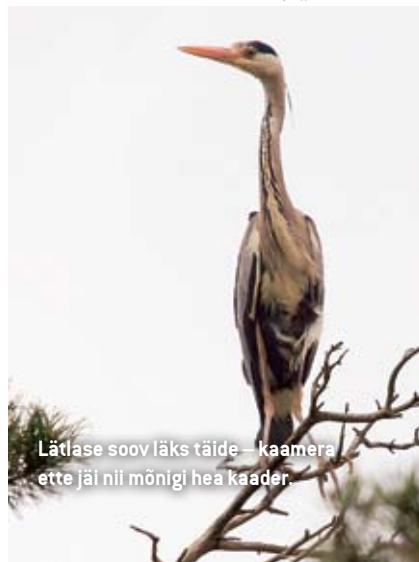
Professori sooviks oli kohtuda inimestega, kes linde rõngastavad ja luua kontakte juhuks, kui tema peab tekivad uued uurimustöö ideed.

Ferreira kirjeldab veel vahvat seika, kui nad kohtusid Eestis soomlastest linnuvaatlajate grupiga. Kohe uuriti, kust on seltskond pärit. „Oleme Euroopast,” vastanud üks õpiringis osaleja. Nõnda see ju oligi – rahvast oli kogunenud Euroopa edela- ja kirdeosast, Portugalist Lätini.

“

Kui inglise keel algtasemel on olemas, saab edukalt hakkama.

Foto: Jānis Šatrovskis

Lätlase soov läks täide – kaamera ette jäi nii mõnigi hea kaader.

Mitteformaalne haridus

Mitteformaalse haridusega puutub inimene enamasti kokku **vabahariduslike koolitustel**.

Vabahariduslikul koolitusel on inimesel võimalik õppida täpselt seda, mille vastu ta huvi tunneb. Kursuste läbimine ei anna enamasti kvalifikatsiooni, nende lõppedes ei saa uute teadmiste-oskuste olemasolu kinnitavat tunnistust.

Vabahariduslikku koolitust pakuvad vabahariduslikud koolituskeskused, rahvaülikoolid, kultuurikeskused ja paljud teisedki. Populaarsemad kursused on ikka olnud kunsti- ja kultuurikursused, keelekursused ja majandus- ning arvutiõppe kursused. Eesti vabahariduskoolide nimekiri on väljas haridus- ja teadusministeeriumi kodulehel www.hm.ee täiskasvanuhariduse viite all.

Enamasti peab vabaharidusliku koolituse eest ise maksma. Kuid mitme programmi raames on teatud kursustel võimalik osaleda ka tasuta, lisaks eeltoodud rahvusvahelisele Grundtvigi õpiringidele siinsamas Eestiski. Vabaharidusliidu kodulehelt tasuta üles otsida tasuta kursuste nimekiri: www.vabaharidus.ee (tel 677 6293), neid pakutakse programmi „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes” raames.

Allikas: haridus- ja teadusministeerium

Agne Narusk

Kõige tähtsam on õppija. Tema lugu lükkab liikuma ka teised

Foto: ETKA Andras

Esimest korda võis üks tubli eesti inimene uhkustada aasta õppija tiitliga 1999. aastal. Sellest peale elavnevad hiljemalt juuni alguses kõik need, kes mingil moel on seotud õppimisega täiskasvanueas – siis on tagumine aeg esitada kandidaadid aasta õppija, koolitaja, koolitussõbralikuma organisatsiooni ja omavalitsuse tiitlile. Sel aastal – 11 aastat hiljem, esitati üle Eesti neljas kategoorias kokku 193 nominenti.

Agne Narusk

Kes meist ei tahaks, et teda tähele pandaks ja tunnustataks – see on väga inimlik, ütleb ETKA Andras juhatuses ja TLÜ avatud ülikooli täiendõppekeskuse juhataja Ene Käpp. See ongi esmane selgitus küsimusele, miks juba 11 aastat kõike seda – nelja täiskasvanuid ja õppimist siduva tiitli jagamist ette võetakse. Teemasse süüvides tulevad ilmsiks tahud, mis panevad küsima: kas me üldse teaksime, mis on täiskasvanuharidus, kui poleks iga-aastast täiskasvanud õppija nädalat, tiitlite väljaandmist ning hingeminevaid ja õpetlikke lugusid lihtsatest eesti inimestest?

„Julgen öelda, et selles vallas on suur töö ära tehtud,“ tunnistab Ene Käpp. „Esimesel aastal nägime kurja vaeva, et kolmele tiitlile nominente leida. Nüüd on valik auväärne, maakondades teatakse, millega tegu ja tublide inimeste lugudest pole puudust.“ Kolmele tiitlile seepärast, et koolitussõbralikuma organisatsiooni tiitel lisandus 2003. aastal.

Täiskasvanuhariduse keskmes on siiski õppija, möönab Ene Käpp. „Õppija hoiakud ja harjumused on need, mis tema õpinguid kujundavad. Koolitaja ülesanne on teda toetada. Nende positiivsete lugude kaudu väärtustame täiskasvanu-

Iga-aastast tunnustamist juhib täiskasvanute koolitajate assotsiatsioon Andras (ETKA Andras). Pildi on juhatuses Ene Käpp.

haridust laiemalt.“ Aastal 2010 teab seda koolilapski, et õppimine ei lõpe mitte kunagi – õpivad ema, isa, vanaema, vanaonu – see ongi elukestev õpe oma mitme erineva tahuga.

Neli tähtsat tiitlit

Lühidalt lahti seletatuna käib kogu asi nii: igal aastal saab juunikuul teise nädalani esitada oma kandidaate aasta õppija, aasta koolitaja, aasta koolitussõbraliku-

ma omavalitsuse ja aasta koolitussõbralikuma organisatsiooni tiitlile, kas ühele või kõigile. Oma „nimed“ võib üles seada omavalitsus, asutus-ettevõtte, MTÜ, sõpruskond, üksikisik jne. Alahinnata ei maksa lühitutvustuse kirjutamist inimese kohta, kes esitaja arvates on ühe või teise tiitli vääriline. Kuidas ja kuhu nimed esitada, on üksikasjalikult kirjas ETKA Andras koduleheküljel www.andras.ee. Korraldajad soovivad eelnevalt reglemendiga põhjalikult tutvuda. Samas on võimalik kohe oma kandidaat ka esitada või printida välja vajalik paber, et see hiljem täidetuna posti panna.

Tiitliga tunnustatud kuulutatakse välja igal aastal oktoobris, täiskasvanud õppija nädala raames (TÕN). Enne veel valitakse aasta õppija, aasta koolitaja jt maakondades.

„Valikut teha on äärmiselt keeruline, see on kogu protsessi raskeim osa,“ ütleb Ene Käpp. „Kõik on tublid, ei ole õige öelda, et keegi on kellestki parem. Nii tulebki tunnustamisesse suhtuda – see on tähelepanuavaldus, mitte pingerea koostamine. Samas ei taha me tiitleid devalveerida, andes neid välja rohkem kui ühe.“

Sel aastal anti neljale tiitlile lisaks välja kolm eripreemiat: koolitajale, õppijale ning organisatsioonile. Aasta õppijaks nimetati Egon Erkmann, eripreemia läks Agor Tettermannile. Aasta koolitaja 2010 on Heinar Einla, eripreemiaga tunnustati Jaanus Järvat. Aasta koolitussõbralikuma omavalitsuse tiitli noppis Kohila vald Raplamaal, koolitussõbralikumaks organisatsiooniks nimetati MTÜ Vastse-Kuuste Naisteklubi Kolmapäev Põlvamaalt. Eripreemia sai Sillamäe linna keskraamatukogu Ida-Virumaalt. Nende lood rulluvad lahti. Õpitrepi järgmistel lehekülgedel.

Tunnustamiseks esitatud edulugusid, mille alusel tiitliomanikud valiti, saab lugeda www.andras.ee. Kui pärast seda ei teki kihku õppida, tuleb lugeda veel kord.

Esitatud edulood väärtustavad täiskasvanueas õppimist.

Edukat väikeettevõtjat tabas kirglik õpituhi

Aasta õppija Egon Erkmann (39) otsustas 20 aastat hiljem lõpetada keskkooli ning asus korraga omandama kahte kõrgharidust – kunstiakadeemias ja usuteaduste instituudis. Eluaegne iseõppija ei läinud kooli karjääri ega diplomi pärast, vaid suurest soovist uuesti maailma avastada ning teadmisi ammutada.

Raivo Murde

„Tegin selle sammu enda jaoks, mitte ühiskonnale tõestamiseks. See on ju minu elu,” põhjendab **Egon Erkmann** (pildil) nii kooli pooleli jätmist kui ka uuesti õppima asumist. Ta võrdleb ennast filmiga, mis on tagurpidi käima pandud – aeg liigub edasi, kuid sündmuste järjekord on ümber pööratud. Kogu tema senist elu saadavad pidevad otsingud – iseenda, armastuse, usu ning nüüd ka uute teadmiste. See oli ka üks põhjustest, miks ta omal ajal kolm kuud enne keskkooli lõppu kooli pooleli jättis. Talle ei mahtunud hinge, et kool ei tulnud kaasa ühiskonnas toimunud muutustega. 1980. aastate lõpus oli palju huvitavam tegeleda muinsuskaitse ja kodanikuliikumisega ning ennast avastada.

Egon on tagantjärele õnnetu, et valmistas toona selle sammuga vanematele kurbust. Logelema ta siiski ju ka ei jäänud. Esimene töökoht, kohe pärast koolist lahkumist, oli Haapsalu teenindusmajas kunstniku-dekoraatori amet, seda küll ainult kolmeks kuuks.

Pooleli jäänud haridus pole edukalt kulgenud karjääri aga kuidagi pärssinud. Mehe loomingulisus ning iseõpitud oskused on toonud tunnustust ja palju huvitavaid töid. Viimase kahekümne aasta jooksul on ta kolmel korral kooli lõpetamise peaaegu et ette võtnud – viimati ülemõõdunud aastal, kuid alati on igapäeva elu ja -töö vahele tulnud. Ju siis polnud piisavalt motivatsiooni ning muud huvid jäid peale. Juba sel samal keskkooli pooleli jätmise aastal oli ta valmis väikesest Haapsalust minema Tallinna, et õppida ehitusmehaanika tehnikumis arhitektuuri. Sealt oleks saanud ka keskhariduse. Mõte jäi aga sin-

napaika, kui Eesti esimese sõltumatu ajalehe Lääne Elu asutanud Andres Ammas kutsus kunstihuvidega noormehe toimetusse tööle. Töö Lääne Elus pani aluse tööoskustele ja karjäärile ning suunas pidevale enesetäiendamisele. Eneseotsingud sellega aga ei lõppenud.

„Ei söandanud aastaid lugeda August Gailiti „Toomas Nipernaadit”, sest kartsin, et tunnen sealt enda ära,” tunnistab ta. Ja Nipernaadiga võrdlesid teised teda sageli: Egon kadus ajalehe ja kolleegide elust igal kevadel, kuid naasis taas sügisel. Lõpuks harjuti ning lepiti sellega, teades, et küll ta tagasi tuleb.

Hinnatud arvutikoolitaja

Ajalehes on Egon töötanud kord minnes ja siis jälle tagasi tulles kokku kümme aastat, sellest poole tegevtoimetajana. Alustas trükikoja jaoks ajalehe kujundatud külgi paberil kokku kleepides, õppis tundma arvuteid, ajalehte kujundama ja disainima. Arvutihuvist nakatunult iga päev kujundusprogrammidega töötades tõusis ta Haapsalus 90. aastate alguses oma oskuste poolest eelisseisusesse.

Väikeses maakonnalehes pidid aga kõik tegema kõike, sealhulgas fotograafi ja ajakirjaniku tööd. Tema sulest on ilmunud ligi sada artiklit ning ajalehte kirjutamist jätkas ta ka lehetöölt lahkudes. Eesti ajalehtede liit nimetas 2007. aastal Egon Erkmanni ja tema toona veel tulevase abikaasa Kristi kahasse kirjutatud lugudesarja „Läänlased laulupeol” aasta parimaks maakonnalehes ilmunud olemuslooks.

Ennekõike tuntakse Egonit ikkagi graafilise disainerina. Lääne Elus, siis vahepeal

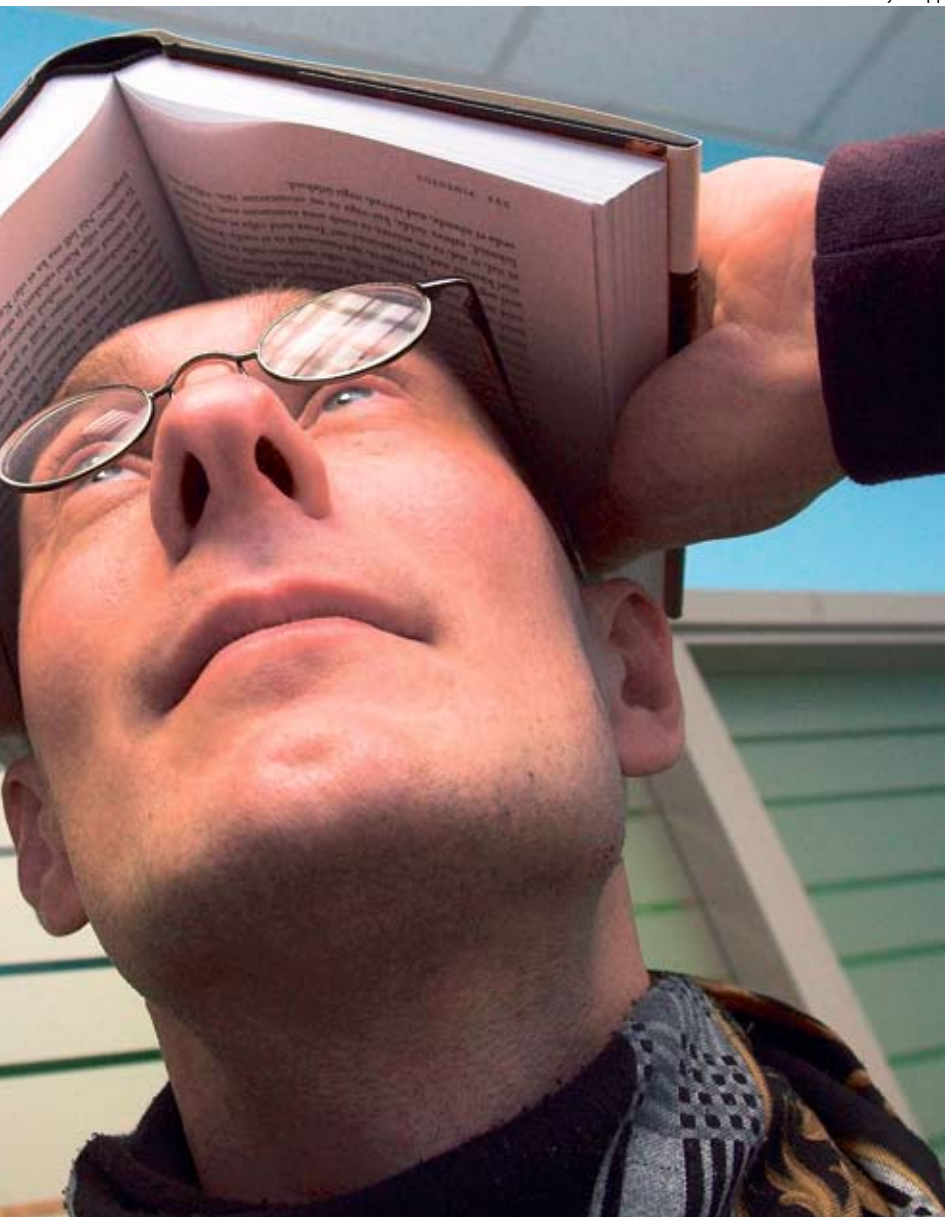
Tallinnas ning praegu väikeettevõtjana tegutsedes on tema leivaks ikka graafiline disain ja arvutid.

Samal ajal, kui Egon omandas Haapsalu täiskasvanute gümnaasiumis keskharidust, andis ta Tallinna ülikooli Haapsalu kolledžis tudengitele loenguid trükiste küljendamisest, fotograafiast ja reklaamist. Viisteist aastat on ta viinud läbi nii alg- kui ka erialaseid arvutikoolitusi täiskasvanutele ja noortele. Ta pelgalt ei töötle fotosid, vaid on ka ise tõsine pildistamise huviline.

“

Nipernaadi: Egon kadus kolleegide elust igal kevadel ja naasis sügisel.

Foto: Terje Lepp

CV

Egon Erkmann (39)
Abielus, peres on kaks last

TÖÖ

- Alates 2009. aastast lektor Haapsalu rahvaülikoolis, 2007. aastast lektor Tallinna ülikooli Haapsalu kolledžis, 2005. aastast lektor Haapsalu kutsehariduskeskuses, 2002. aastast Carp Studio OÜ omanik, disainer.
- Aastatel 2000–2002 oli disainer Pluss-Miinus Elektroonika/Euronic si kaupluseketis Tallinnas, 1995–2000 oli ajalehe Lääne Elu tegevtoimetaja, 1998–2000 fotograafiaõpetaja Haapsalu kunstikoolis, 1995. aastast on ka arvutilektor koolituskeskustes.
- 1994. aastal töötas disainerina Tõnisoni Disainibüroos Tallinnas, enne seda oli neli aastat Lääne Elus kujundaja, fotograaf, ajakirjanik. Alustas 1990. aastal kunstniku-dekoraatorina Haapsalu teenindusmajas.

HARIDUS

- Sellest sügisest õpib Eesti kunstiakadeemias graafilist disaini ja EELK usuteaduste instituudis teoloogiat, 2009–2010 õppis Haapsalu täiskasvanute gümnaasiumis (12. kl), 1982–1986 Haapsalu kunstikoolis, 1978–1990 Haapsalu I keskkoolis (Haapsalu gümnaasium).

Nii on sündinud mitu temaatilist näitust. „Loomingulise puhangu tulemusel” valmis tema kirjutatud ja lavastatud eksperimentaalne lühifilm Haapsalu kunstnikust Hiljar Tatarist.

Kunstiakadeemiasse õppima asumine oli igati loogiline jätk. „Valisin graafilise disaini eriala, et vormistada see, mida olen kakskümmend aastat ise õppinud. Koolis käies loodan saada uut loomingulist impulssi,” selgitab Egon.

Läänemaa katoliiklane

Kui graafilise disaini õpingud on erialaseks täiendamiseks, siis usuteaduste instituut kuulub hinge ja vaimu maailma. Usk on Egoni elus olnud alati tähtsal kohal. Vaimulikku temast aga ei saa, sest usutunnistusest on katoliiklane ning abielumehena pole preestriamet mõeldav. Sellegi

“

„Istun kodu aknalaul arvutiekraanil ning jälgin veebikaamerast pere tegemisi.”

tee valis ta suurte otsingute kaudu. „Piibli juurde jõudsin 16-aastaselt baptistikoguduse kaudu. Uurisin budismi, taoismi ja hinduismi. Ristitud sain vabakoguduses. Hiljem proovisin leida hingelist ja vaimset sidet luteri kirikuga, kuid tundsin, et seal on nii vormiliselt kui ka sisuliselt miskit puudu.”

Tallinnas Vene tänaval esimest korda katoliku kirikusse sisenedes ja ukse kõrval preestri Rein Ünapuu koostatud külastajale mõeldud julgustavat teksti luge-

des ning selle järgi toimides tunnetas ta, et katoliiklus on tema jaoks ainuõige valik. Et läbi teha katoliku kiriku katehees (leerikursus) ja saada koguduse liikmeks, tuli Egon kuusteist aastat tagasi pooleks aastaks Tallinnasse tööle – Haapsalule lähim katoliku kirik asubki pealinnas. Koos abikaasa Kristiga on nad Läänemaal ühed vähesed katoliiklased. Kirikuringkondades kutsutakse neid „kaugeltkandirahvaks”. Usuteaduste instituuti astus Egon soovist saada rohkem teadmisi teoloogiast ja kirkuloost.

Nüüd, mil suurem osa töönaalast möödub Tallinnas tudeerides, suhtleb Egon naise ja lastega Skype'i vahendusel. „Istun Haapsalu kodu aknalaul arvutiekraanil ning jälgin veebikaamera vahendusel pere tegemisi,” kirjeldab ta igaõhtust suhtlemist.

Erkmannide pere: Britta (vasakult), Egon, Kristi, Bosse

Pealinnas olles pühendab mees end täielikult õppimisele ja tööle, et saaks nädalavahetuse veeta koos perega.

Koduste toetust tunnetab pereisa oma õpingutes igati. Tütrelle (13) ja pojale (16) saab ta edasi anda ülikoolikogemusi, rääkimata õppetükkides aitamisest, sest paljud teadmised on nüüd värskest meelde tuletatud.

Egon on pigem rõõmus, et läks kooli vahetult enne 40-nda eluaastaid, sest elukogenud inimesena võtad õpetatavat vastu hoopis teistmoodi. Tuli vaid taas õppima õppida. See on aga tema sõnul lihtne, kui uued teadmised pakuvad huvi.

Mõlemas kõrgkoolis kestavad Egoni valitud õpingud kolm aastat. „Loodan, et suur tükk ei aja suud lõhki, kuid soov õppida on nii suur,“ ütleb ta. Esimene semester ülikoolides on kohe läbi saamas (intervjuu on tehtud oktoobri lõpus – toim.) ning praegu kulgeb kõik hästi. Kui need õpingud õnnestunult lõpevad, on Egon valmis ka edasi õppima.

Maakondade aasta õppijad

Igal aastal kuulutatakse täiskasvanud õppija nädala (TÕN) raames välja aasta õppija, aasta koolitaja, aasta koolitussõbralikum organisatsioon ja aasta koolitussõbralikum omavalitsus. Sel aastal esitati tunnustamiseks 193 kandidaati üle Eesti.

Kõik aasta õppija kandidaadid on pärjatud oma maakonna aasta õppija tiitliga:

- **Ave Männik**, Kosejõe kooli õpetaja, Harjumaa
- **Marika Heinapuu**, Palade raamatukogu raamatukoguhoidja, Hiiumaa
- **Lilli Andrejev**, MTÜ Ida-Virumaa naiste tugikeskuse-varjupaiga sotsiaaltöötaja, Ida-Virumaa
- **Helle Roop**, Jõgeva ühisgümnaasiumi õpetaja, Jõgevamaa
- **Kaidi-Ly Välb**, MTÜ Süda-Eesti Sotsiaalkeskus juhataja, Järvamaa
- **Aasta õppija 2010 Egon Erkmann**, Carp Studio OÜ disainer, Läänemaa
- **Elen Levin**, Lääne-Virumaa
- **Imbi Saava**, Himmaste vallaraamatukogu juhataja, Põlvamaa
- **Aasta õppija 2010 eripreemia Agor Tettermann**, Lääne kaitseringkonna laohoidja, Pärnumaa
- **Ljudmilla Tamp**, Märjamaa perearstikeskuse meditsiiniõde, Raplamaa
- **Glaudja Majorova**, Rehe Pagar OÜ juhataja, Saaremaa
- **Maivi Leppsalu**, salongi Scarlett juuksur, Tallinn
- **Virje Pärtin**, Unicorn Marketing OÜ disainer, Tartumaa
- **Silva Ranniku**, Hargla kooli direktor, Valgamaa
- **Vilve Taska**, Olustvere teenindus- ja maamajanduskooli kantsleijuhataja, Viljandimaa
- **Anu Jõgeva**, kaitseliidu valvur, Võrumaa

Pilt sünnib inimese peas, mitte kaameras

Tänavuse aasta koolitaja eripreemia pälvinud Jaanus Järva (40) tundides Tartu rahvaülikoolis ei ole mõtet oodata akadeemilist loengut. Kogenud fotograaf paneb teid ise katsetama ja proovima. „Tahan, et õpilastel oleks ka lõbus,“ kommenteerib ta oma õppemetoodikat.

Foto: erakogu

Raivo Murde

Pildi headus ei sõltu fotoaparaadist. „Pilt sünnib inimese peas, mitte kaameras,“ on kogenud piltniku Järva esimene sõnum õpilastele. Kaamera on vaid vahend idee teostamiseks. Ta rõhutab, et fotot tehes tuleks alati mõelda ka inimesele, kes seda hiljem vaatab.

Rahvaülikooli kursusele tulles ei pea soetama kallist tehnikat, pooltel on tavalised kompaktkaamerad. Üks õpilane näitaks pildistas päev otsa looduses iPhone'i telefoniga. Osa 20-st akadeemilisest tunnist koosnevast kursusest möödub klassiruumis, kuid loodust õpitakse pildistama ikka looduses.

Looduse pildistamine on olnud väga populaarne harrastus. Ka enamik fotoblogisid on loodusest. „Metsa minnes istus alati keegi seal kaameraga juba ees,“ kirjeldas Järva paari aasta tagust fotovaiumust. Nüüdseks on huviliste ind veidi raugenud, sest on aru saadud, et looduse pildistamiseks tuleb palju vaeva näha ning teha põhjalikku eeltööd. Ise läheb ta metsa kindla eesmärgiga jutustada mõnest linnust või loomast lugu. Loo peatükkide kokkusaamine võib võtta terve aasta. Osa looduselugudest on Järva pannud oma nelja raamatusse, millest kaks ilmusid eelmisel aastal. Kuid need ei ole ainult pildijutustused, pooled neist on tema kirjatükid. Oma hetki looduses on ta kirjeldanud ja jäädvustanud paljudesse Eesti ajalehtedesse ja ajakirjadesse. Jaanus Järva pilte avaldavad nii Suurbritannia, Saksamaa kui ka USA loodusajakirjad.

Täielikult pühendas Järva end fotograafiale üheksa aastat tagasi, kui vahetas Tartu ülikooli kehakultuuriteaduskonna lektori ameti vabakutselise fotograafi elukutse vastu. Rahvaülikoolis on ta kursusi andnud viimased neli aastat. Tema esimesed õpilased on moodustanud isegi

Jaanus Järva

rühmituse „Hetkepüüdjad“, kes korraldavad pea iga kuu mõne fotonäituse.

Kuid Järva peamine töökoht ei ole klassiruum, vaid Alam-Pedja looduskaitseala Tartumaal, millest on kujunenud tema armastatuim pildistamise koht. Välismaal

eelistab mees kaameraga käia eelkõige Põhjamaades ning Šotimaal. Eksootilised sihtkohad on olnud Aafrikas: Keenia, Tansaania ja Uganda. Selle aasta meeldjäävaim hetk oli fotograafi jaoks aga Norra mägedes, muskusveiste keskel.

Aasta koolitaja

Iga maakond valis esmalt aasta koolitaja, tunnustatute seast valiti omakorda aasta koolitaja 2010 ja anti välja üks eripreemia:

- **Tiia Soosalu**, Veskitammi kultuurikeskuse juhataja, Harjumaa
- **Dan Lukas**, muinsuskaitseameti vaneminspektor, Hiiumaa
- **Maia Pavlenko**, Tallinna tehnikaülikooli Virumaa kolledži haridustehnoloog, Ida-Virumaa
- **Karmen Maikalu**, Põltsamaa ühisgümnaasiumi psühholoog, Jõgevamaa
- **Villo Vuks**, Järvamaa kutsehariduskeskuse kutseõpetaja, Järvamaa
- **Andrus Lehtmets**, Rakvere kiirabi parameedik, lektor, Läänemaa
- **Aasta koolitaja 2010 Heinar Einla**, Rakvere ametikooli kutseõpetaja, Lääne-Virumaa

- **Sirje Tooding**, Räpina aianduskooli vanemõpetaja, Põlvamaa
- **Maret Põlluste**, Pärnu lasteaiapäikesejätku juhataja asetäitja, Pärnumaa
- **Lilli Teesalu**, Rapla täiskasvanute gümnaasiumi õpetaja, Raplamaa
- **Signe Sarah Arro**, Tallinna tehnikaülikooli Kuressaare kolledži lektor, Saaremaa
- **Piret Jeedas**, MTÜ Ruumiloojad koolitaja, Tallinn
- **Aasta koolitaja 2010 eripreemia Jaanus Järva**, Tartu rahvaülikooli kursuste juhendaja, fotograaf, Tartumaa
- **Hiie Taniloo**, Valgamaa kutseõppekeskuse täiskasvanute koolituskeskuse koolitusjuht, Valgamaa
- **Aime Reier**, August Pulsti Õpistu kandleõpetaja, Viljandimaa
- **Airi Pilt**, Võrumaa kutsehariduskeskuse koolitaja, Võrumaa

www.andras.ee

AASTA ÕPPIJA ERIPREEMIA 2010

Iraagi missioon sundis elu uuesti alustama

Kuus aastat tagasi Iraagis pommiplahvatuse tagajärjel raskelt vigastada saanud Eesti kaitsevaelane Agor Tettermann (32) võitleb nüüd haridusrindel. Nooremseersant õppis pärast koomast väljatulekut teist korda kõndima ning omandab Pärnu täiskasvanute gümnaasiumi 12. klassis kunagi pooleli jäänud keskharidust.

Raivo Murde

Aasta õppija eripreemia laureaat tegutses tegelikult lausa neljal rindel – lõpetab Pärnus keskkooli, käib Tallinnas regulaarselt taastusravil, töötab Lääne kaitseringkonna väljaõppelaos ning harastab invasportlasena sportpüssist märki laskmist.

„Koolis läheb normaalselt, kuid vahel tuleb kõvasti pingutada, sest käin mõnekuuliste vahedega Ida-Tallinna keskhaiglas taastusravil,” rääkis ta oma praegustest õpingutest. Ravi pärast otsustati koos kooli nõustajaga jagada lõpuklassi õppeained siiski kahe aasta peale.

Kirg spordi vastu oli see, miks Tetter-

Agor Tettermann

AASTA KOOLITAJA 2010

Sädemed lendavad keevitades ja koolitades

Foto: Virumaa Teataja

Aasta koolitaja Heinar Einla (53) on Rakvere ametikoolis õpetanud metallieriala ja keevitamist kaheksa aastat. Kogenud kutseõpetaja jagab oma oskusi ja teadmisi põhikooli lõpetajatele, kogenud keevitajatele, töötutele. „Ärge kartke ennast koolitada,” on tema sõnum. Ta lisab, et õpetada saab siiski ainult neid, kes ise õppida tahavad.

Raivo Murde

Keevitaja ametil on aasta koolitaja hinnangul tulevikku, tööd leiab sel erialal nii Eestis kui ka välismaal, nüüd ja edaspidi. Majandus on taas kosumas, paljud ekspordile suunatud ettevõtted vajavad häid keevitajaid. Kuid et konkurents püsida, tuleb keevitajatel oma kvalifikatsiooni tõsta.

Õppijatest Einla sõnul puudust ei ole, kõik kursused on täis. „Kui tööd ka hetkel pole, siis on paras aeg õppida,” nentis ta.

Heinar Einla

Tema sõnul osalevad töötutele suunatud keevituseriala koolitustel paljuski just need inimesed, kes on seda tööd varem teinud, kuid kel pole vastavat kutsetunnistust ja kvalifikatsiooni. Aga on ka neid, kes tulevad õppima täiesti uut eriala. Igal aastal käivad kümned keevitajad tema juures ka täienduskursustel, et saada eurosertifikaati, mis on kutsetunnistus ja eeldus töötamiseks sel erialal välismaal.

EPA (nüüd maaülikool - toim.) inseneri-mehaanika haridusega Einla on koolitajaks kasvanud erialase töö kaudu inseneri ja keskastme juhina. Ta on end pidevalt täiendanud nii Eestis, Saksamaal, Belgias kui ka Soomes. Järgmise aasta kevadeks loodab ta ära teha keevitusinseneri kvalifikatsiooni, neid kursusi korraldab Eestis Saksamaa keevitusühing. Kõrgema astme keevitusspetsialistik, -tehnikuks ja -inseneriks pole võimalik praegu veel eesti keeles õppida. „Eestis pole kõrgemal tasemel keevitaja haridust kunagi antud ning kõik õppematerjalid on enamasti kas vene või saksa keeles,” tõdes ta.

Kaheksa koolitajana tegutsetud aasta jooksul on metalli- ja keevitamise erialal palju muutunud. Näiteks on standardid viidud vastavusse euronõuetega, muutunud on kogu dokumentatsioon ja materjalide tähistused. Ka seadmed lähevad iga aastaga oluliselt keerulisemaks ning täienevad just elektroonika osas. „Et oma valdkonnas edukas olla, peab keevitaja iga aasta end täiendama ning uusi oskusi omandama,” pani Einla oma ametivendadele südamele.

Foto: erakogu

mann kunagi kooli pooleli jättis. Praegu ta kahetseb, et ei osanud toona nende kahe vahel aega jaotada. Ta tegeles edukalt jalgpalliga ja kui saaks, siis mängiks siiani. Pootsi põhikooli meeskonnas tuldi kolm aastat järjest Pärnu maakonna meistriks. Ka kaitseväes mängis Agor enne Iraaki minekut 3. liigas.

Pooleli jäänud õpinguid proovis mees jätkata Pärnu ametikoolis ehitustsleri erialal, kuid valis täisealiseks saades siiski sõjaväe. Kaitsevägi meeldis talle sedavõrd, et otsustas jääda üleajateenijaks. Distsipliin oli see, mis teda võlus. Nii ta rahuvalvesse läkski ning käis

“

„Arvan, et minu elukogemustest võiks teistele olla kasu.“

ka missioonil Kosovos. Sel ajal sündis tütar.

Kuid ilma hariduseta ei saa hakkama ka sõjaväes. Sooviga teha seal karjääri, läks ta Keilasse õhtukooli ning lõpetas seal 10. klassi. Siis tuli aga missioon Iraagis.

Tugev plahvatus viskas Bagdadis patrullinud leitnandi autost välja, purustas ta abaluu ja tekitas raske ajutrauma. Ligi poolteist kuud oli Agor koomas, ligi neli kuud ratastoolis. Trenni ja tugeva tahtmisega on ta end taas elule võidelnud. Tettermannil on traumajärgne kerge kõnehäire ning kõndimine sujub veidi aeglasemalt, kui ta sooviks.

„Seadsin endale eesmärgiks taas alustatud õpingud lõpule viia. Tunnistan, et see samm oli raske, aga saan hakkama,“ kinnitas Agor. Ta tahab minna edasi õppima kas füsioteraapiat või psühholoogiat: „Arvan, et minu elukogemustest võiks teistele olla kasu.“

AASTA KOOLITUSSÕBRALIKUM ORGANISATSIION 2010

Vastse-Kuuste naised tegid koolitusteks oma klubi

Foto: erakogu

Mis on ühist naissoost rätsepal, sotsiaaltöötajal, raamatukoguhoidjal, klienditeenindajal, kultuuritöötajal, lasteaiaõpetajal, maamõõtjal, vorstimeistril, lastekodukasvataval, apteekril, haiglaõel, finantsnõunikul, haljastusspetsialistil, pensionäril? Neid ühendab Vastse-Kuuste naisteklubi Kolmapäev.

Signe Kalberg

Küsimustega jätkates: miks on Vastse-Kuuste valla naistele sellist klubi vaja? „Inimene vajab mõttekaaslast, kellega oma töökspidamisi ja tundmusi jagada-arutada ning vajadusel ka vaielda,“ ütleb klubiline ja Vastse-Kuuste raamatukogu juhataja Mall Köpp. „Koosmõtlemine, eesmärkide seadmine, plaanide tegemine, loomine – see kõik annab enesekindlust juurde.“

Praegu on Kolmapäevas 21 liiget, kellest kümme on asutajaliikmed. »

Selle aasta suvekoolitusel Avinurmes. Klubilised istuvad puiduaidal trepil, omatehtud korvid käes.

Vanim klubiline on 77 ja noorim 34-aastane. Paar naist ei pea paljaks kohale tulla isegi Tartust ja Pölvast.

Mall Kõpp meenutab naisteklubi sünnilugu. „Oli 1995. aasta märtsikuu öhtu. Vastse-Kuuste kultuurimajas oli äsja lõppenud raamatukogu korraldatud loengutsükkel käitumisest ja etiketist. Lektor ära saadetud, ei tahtnud mõned naised aga kuidagi ära minna. Oli nagu millestki kahju. Oli tunne, et midagi hakkaks kaotsi minema, ja teistsalt, et midagi oleks vaja kinni püüda. Mõtlesime asja nii- ja naapidi ning leidsime, et otsinguid peaks alustama koos. Otsustasime liitlasteks kutsuda teisigi Vastse-Kuuste naisi, et koos moodustada naisteklubi.”

Koolitused kohe käima

„Alustasime jätkukoolitusprogrammiga „Ettevõtlik ja aktiivne naine – abi eneseteostuseks ja toimetulekuks külas”, see kasvas üle kodanikuhariduse alaseks jätkukoolituseks,” tõi Mall Kõpp näite klubiliikmete tegemistest. Kodanikukoolituses on läbitud programmid „Eri kultuuride tavad ja kombad meie ühiskonnas”, „Maanaine kui kodanik muutuv ühiskonnas”, „Maanaise enesehinnang, selle kujundamine tööturul püsijäämiseks”. Viimase raames käidi ka õppekursioonil Soomes ja sõlmiti sõprussidemed Toijala linna käsitööseltisiga. Pea igast ettevõtmisest on välja kasvanud järgmine. Nii näiteks käidi esmalt maaliteraapia kursusel Viinistu kunstimuuseumis ja ei läinud kaua, kui ka Vastse-Kuustes toimus maalikool.

2008. aasta kevadel alustas naisteklubi loovuskoolituse aiakujunduse moodulit, teooriale lisaks toimus õppepäev Tartu lähistel ning igaüks koostas oma kodusia projekti. Need on vaid mõned näited sellest, mida klubiaastate jooksul on jõutud teha.

Majanduskriis ja tööpuudus töid kaasa uued teemad. Mullu suvekursusega alanud eneseabikoolitus kestis märtsi alguseni. Koolitusest võttis osa rekordarv inimesi. „Meie koolituste sihtgrupiks ei ole ainult naisteklubi naised, kõik koolitused on ja on alati olnud avatud ning avalikult välja kuulutatud, neis võib igaüks osaleda,” räägib Mall Kõpp. „Viimastel aastatel oleme osa võtnud täiskasvanud õppija nädala üritustest ning korraldanud selle raames ka ise loenguid ja koolitusi. Lisaks täiskasvanuõppe loengutele oleme pakkunud võimalust osaleda näiteks maalikoolis ja digifotograafia kursusel, saada teadmisi suguvõsa uurimisest ja korvipunumisest.”

Naisteklubi aianduskoolitus Maarja külas.

Tähelepanuta ei saa jätta fakti, et kõik koolitused on olnud tasuta, selleks aga on viieliikmeline juhatus tihti hiliste õhtutundideni raamatukogus üheskoos projekte kirjutanud.

Panus kohaliku elu arengusse

Kuhu naisteklubi on jõudnud? Mall Kõpu sõnul on neil kultuuri kontekstis vallas kindel koht. On tugev organisatsioon, mille liikmed üksteist toetavad ja poolelt sõnalt mõistavad, ühised ja kõigile vastuvõetavad eesmärgid ning ühtekuuluvustunne. On naised, kes ei pea paljaks anda oma panust kohaliku elu arendamisse, kes tunnistavad, et hingel on hea, kui järjekordne pingelist ettevalmistustööd nõudnud ja väsitav talupäev või kevadlaat on lõpusirgel. On naised, kellel on sisemine soov ja vajadus pidevalt midagi juurde õppida ja ennast arendada, kes nakatavad oma õpisooviga ka teisi vallaelanikke ning kelle nägu on Vastse-Kuuste valla õpikeskkond.

„Koolitused hoiavad vaimu värskes, aitavad ajas püsida, elus paremini toime tulla, annavad julgust, positiivsust, pidepunkte, et tööturul paremini hakkama saada,” võtab raamatukogu ja naisteklubi juhataja Kõpp asja kokku.

Koolitused hoiavad vaimu värskes ja aitavad elus paremini toime tulla.

Koolitussõbralikum organisatsioonid

MAAKONDADES TUNNUSTATI JÄRGMISI ORGANISATSIIONE:

- Kurtna kool, Harjumaa
- Aasta koolitussõbralikuma organisatsiooni 2010 eripreemia Sillamäe linna keskraamatukogu, Ida-Virumaa
- Jõgeva täiskasvanute keskkool, Jõgevamaa
- Väätša lasteaed, Järvamaa
- Lääne maakonna keskraamatukogu, Läänemaa
- Rakvere ametikool, Lääne-Virumaa
- Aasta koolitussõbralikum organisatsioon 2010 MTÜ Vastse-Kuuste Naisteklubi Kolmapäev, Pölvamaa
- Pärnu lasteaed Päikesejänku, Pärnumaa
- Kehtna põhikool, Raplamaa
- Trelleborg Industrial Products Estonia, Saaremaa
- Haabersti linnaosavalitsus, Tallinn
- Tartu täiskasvanute gümnaasium, Tartumaa
- Sihtasutus Taheva Sanatoorium, Valgamaa
- Männiku Metsatalu OÜ, Viljandimaa
- Võrumaa kutsehariduskeskus, Võrumaa

"Siin ei helistata koolikella, kuid tunnid toimuvad siiski"

Mitte igal omavalitsusel Eestis pole oma koolituskeskust, Kohila vallal Raplamaal aga on. Eelkõige just koolituskeskuse tegevuse toetamine ja edendamine oli see, mis vallale tänava koolitussõbraliku omavalitsuse tiitli tõi.

Kristiina Viiron

Kohila koolituskeskuse avaratesse ruumidesse Tohisoo mõisas mahuvad tegutseda mitmesugused hobi- ja õpitoad, korraldatakse üritusi, näitusi ja kursusi. Koduseinte vahele ettekäändel, et „siin pole ju kuhugi minna“ oleks Kohila rahval küll patt jääda. Aga ega nad jäägi. Kapa-stuudium, loovuslabor, keraamikakursus, õmblustuba, muusikakool, kunstikool, läbipõlemise ennetamise kursus, suur ansambli kontsert jne – igaühele leidub midagi.

Tohisoo on tipp

kinnitab vallavanem Andrus Saare vallale omistatud tiitlit ja selle tagamaid kommenteerides. Koolituskeskuse juhataja Reet Aro hindab valla tuge väga: „Ka rasketel aegadel on vald leidnud võimaluse meid toetada. Olen kuulnud teiste omavalitsuste inimestelt, et nad ei saa kuidagi oma tegemistele toetust, isegi mõttetotust mitte.“

Koolituste, sh. ka laste huvitegevuse toetus on Kohilas aga kindlalt eelarvereale kirjutatud. Ning seda, et Andrus Saare oma meeskonnaga põneva ettevõtmise idee ees ukse pikemalt mõtlemata kinni lööks, ei juhtu.

Vahel tuleb algatus ühe või teise ettevõtmise käivitamiseks mõlemalt korraga – nii vallavalitsuse inimestelt kui ka koolituskeskuse töötajatelt. Nii juhtus näiteks akadeemiliste loengute sarjaga Kapa-stuudium, mis on tegutsenud nüüdseks juba kolm aastat. Koolituskeskuse rahvas oli mõelnud,

et käsitöö ja kunsti kõrvale oleks vaja pakuda ka midagi vaimu teritavat, samad mõtted liikusid ka valla töötajate peas ning nii stuudium ellu kutsutud saigi. „Saalis on olnud kuulajaid poemüüjast professorini,“ tõdeb Reet Aro. Kõnelemas on käinud näiteks Peeter Tulviste, Ene Ergma, Kalev Katus, Anto Raukas, Marju Lauristin, Tiit Hennoste, Märten Ross, Voldemar Kolga, Ülo Vooglaid jpt.

Seob põlvkonnad kokku

Koolituskeskus ise kirjeldab end oma koduleheküljel tabavalt: „Kohila koolituskeskus on üks veidi omamoodi haridusasutus. Siin ei helistata koolikella, kuid tunnid toimuvad siiski, siin on õpilasteks nii vanad kui ka noored, siin õpitakse kauneid kunste ja tihtipeale peetakse siin nõu, nädalavahe-tustel toimuvad õppelaagrid ja suviti laste mängulaagrid.“ Koolituskeskuses asub ka laste muusika- ja kunstikool ehk nagu Reet Aro märgib: „Siin majas saavad erinevad põlvkonnad kokku.“ Koovad näiteks kõrvuti kaltsuvaipu ning juhtub sedagi, et muusikakooli lõpetanud laps jätkab tegutsemist samas majas kunstikursusel. Või valib selle järgi koguni elukutse, nagu näiteks kunstiakadeemia esimese kursuse üliõpilane Juss Heinsalu. Ta õppis Kohilas muusikat ja keraamikat, aga otsustas viimase kasuks. „Tohisoo on olnud loomeallikas, see on alati koht, kuhu minna, kus areneda ja luua,“ täheldab Juss Heinsalu.

Koolitussõbralik omavalitsus

Sel aastal nimetati koolitussõbraliku omavalitsuse tiitli nominendiks 12 omavalitsust: Viimsi vald Harjumaal, Kõrgessaare vald Hiiumaal, Toila vald Ida-Virumaal, Pala vald Jõgevamaal, Väätsa vald Järvamaal, Martna vald Läänemaal, Kunda linn Lääne-Virumaal, Räpina vald Põlvamaal, Kohila vald Raplamaal, Põide vald Saaremaal, Ülenurme vald Tartumaal, Mõisaküla linn Viljandimaal. www.andras.ee

Mõisapargis asub Eestis ainulaadne puudega köetav põletusahi, Tohisool peetakse ka keraamikasümposiooni. „Viimasel kahel aastal Merike (keraamik Merike Hallik – K. V.) ja Reet kirjutasid palju projekte ja nii saime teha igasugu erinevaid tehnikaid ja põletusstiile ning see oli põnev,“ märgib Juss, miks ta lõpuks siiski keraamika kasuks otsustas.

Haaravad võimalustest kinni

„Ega me ühtki projekti kirjutamata küll ei jäta,“ tõdeb Reet Aro. Mitmesuguste projektide rahastusel on keskus saanud täiendus- ja õppevahendite ja kursuste korraldamiseks. Hiljuti osteti näiteks PRIA toel väikesed kangaspuud, et ka lapsed saaksid vaipu kuduma hakata – suurtel ja rasketel puudel töötamine kippus neile üle jõu käima.

Koolitustegevust kavandades ei ole prioriteediks sugugi vaid hobi- ja vabaharidus, vaid ka täiendusõpe. Käimas on näi-

teks ettevõtluskursus käsitöö tegijatele eesmärgiga anda osalejatele teadmised, kuidas oma ettevõtte käima lükata.

„Et vallal on oma haridusasutus, on meie meelest väga märkimisväärne,“ rõõmustab Reet Aro, kes on juhtinud Tohisoo tegemisi ligi seitse aastat. „Et inimesed igas vanuses õppida saaksid, on võimalik vaid seetõttu, et meil on valla toetus. See tagab meie tegevuse järjepidevuse.“

Foto: Kristiina Viiron

Kohila valla avalike suhete nõunik Eeva Kumberg (vasakult), vallavanem Andrus Saare ja Kohila koolituskeskuse juhataja Reet Aro rõõmustavad tänavuse tiitli üle.

E-õpe – see on täiesti tavaline tänapäevane õpe

Kõik, kes õpivad ja õpetavad, on sellega paratamatult kokku puutunud. See algab e-tähega, aga pole ei e-aine, mida luubiga toidupakendil taga ajada, ega e-kiri, mis meilboksi ummistab. Muidugi on see e-õpe – mõiste, mille lahtiseletamiseks ja tõlgendamiseks on ohtralt võimalusi.

Kaire Talviste

Hariduse omandajaile on see infotehnoloogiline abi õppimaks kus iganes, millal iganes ja mida iganes. Osa õppejõude näeb selles aga võimalust arendada motivatsioonist lähtuvat hariduse omandamist, mida peavad tõhusamaks viisahirmus pähe tuubitud teadmistest.

Alustame algusest

„E” ehk *electronic* – infotehnoloogia poolt võimendatud õppeprotsess. Maakeeli öeldes on tegemist õppega, kus abivahendina kasutatakse kas või minimaalsel määral infotehnoloogilisi vahendeid. Ehk siis liigitub selle mõiste alla juba seegi, kui õpetaja näitab õpilastele projektoriga slide. E-õppe skaala teises otsas on aga võimalus omandada teaduskraad näiteks mõnes Austraalia ülikoolis kordagi oma Kükametsa kännu otsast lahkumata, selgitab selle äärmiselt laia mõiste lahti Tartu ülikooli matemaatika-informaatikateaduskonna lektor Anne Villems.

See üksik täht õppe ees mõjub müstiltselt ja vanemale generatsioonile ehk veidi ka heidutavalt, sest ega täpselt teata, mida see tähistab. Villemsi sõnul soovivad e-õppega kokkupuutuvad inimesed e-tähest lahti saada. „Elame ja õpime ju infotehnoloogiast rikastatud maailmas,” selgitab ta, et selle eraldi rõhutamine pole vajalik.

Sama meelt on ka Tallinna tehnikaülikooli professor Vello Kukk. „Keskkond, kus me elame, on palju muutunud. Pole võimalik, et haridus jääks sellest täiesti puutumata,” lisab ta. Kuke meelest on e-õppe terminit vaja eelkõige selleks, et asja edendada ja arendada. „See on täiesti normaalne õpe, mis tänu Enele (e-Õppe Arenduskeskuse

juhataja Ene Koitla – toim) on hakanud ka meil ajaga ühte sammu käima.”

Eesmärk

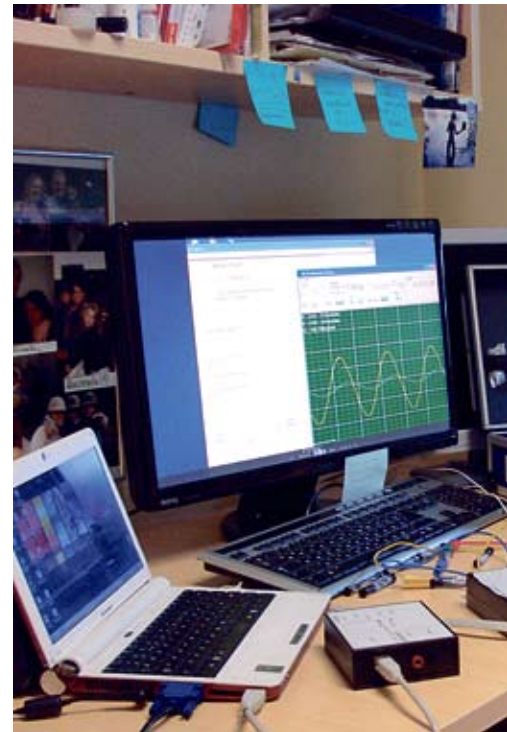
E-õppe eesmärk pole luua olukorda, kus õpilased ja õpetajad enam üldse teineteist ei näe. Infotehnoloogia on kaasatud õppeprotsessi, et lahendada kõikvõimalikke õppimisega seonduvaid probleeme ja luua õppimisvõimalus kõigile, kes seda soovivad.

Vello Kukk näeb e-õppes võimalust viisata kinnas visalt juba sajandeid püsinud formaalsele hariduspoliitikale. „See on orientatsiooni küsimus. Formaalne kool pole suunatud elule ja infotehnoloogia on praegu ainuke mehhanism, mis hoiab kooliharidust eluga koos,” selgitab ta. Näiteks toob ta oma lapselapse, kes veab endiselt ranitsas kaasa hunnikute kaupa raamatuid, et seal mõnd lehekülge vaadata. Samal ajal kui piisaks mälu pulgast, kus kõik vajalik oleks kerge vaevaga kättesaadav.

Vello Kukk seab kahtluse alla ka loengute ja eksamite rolli õppeprotsessi tulemuslikkuses. Tema meelest on see vaid formaalsuste täitmine, mitte õppijakeskne lähenemine. Õpime me ju eri tempos ja meie võimed on erinevad. Hea näitena koolihariduse formaalsuse kohta toob ta mõne aasta eest USA-s tehtud uuringu tulemused: ülikooli tulnud inimeste teadmised olid 75% ulatuses omandatud väljastpoolt kooli. „Eraettevõtja ei küsi tunnistust näha,

“

Eesmärk pole luua olukorda, kus õpilased ja õpetajad enam teineteist ei näe.

kui ta inimese tööle võtab. Talle on olulised töötaja oskused,” selgitab Kukk, et meie haridussüsteem on liialt kaldu formaalsuste ja normide täitmise poole.

Motivatsioon on oluline

Vello Kukk alustas viie aasta eest oma aine „Sissejuhatus elektroonikasse” õpetamist täiesti uuel alusel. Ta lõi elektroonse õpikeskkonna, mille lähtekohaks on personaalne õppimine. Asi näeb välja nõnda: sügisel saab Kukk oma tudengitega kokku, selgitab neile, kust leida materjalid, kust leida ülesanded, ja annab kaasa laborikohvi katsete tegemiseks. Edasine – milal teha, kui palju teha, kuidas teha – kõik jääb tudengi otsustada. Iga lahendatud ülesanne aitab tudengi edasi järgmisele tasandile, mis motiveerib teda jätkama

Kukke ajendas sellist sammu astuma arusaamine, et 90% õppetööst tehti kodus, mitte koolis. „Kodus pole ajapiiranguid, saab rahulikult mõelda ja teha,” mõistab Kukk tudengite soovi.

Tema loengust võttis mullu osa ka nüüdseks teise kursuse elektroonika ja bioonika tudeng Sanne-Maria Kobin, kellele selline variant istus hästi. „Polnud kuiv loengu kuulamine. Asjad jäid ise proovides ka paremini meelde. Mulle väga meeldis,” tunnistab ta.

Kui tekkis küsimusi, võimaldas süsteem õppejõult abi paluda. Sedagi pidas tudeng heaks variandiks, sest loengus ei saa igaüks vajalikul määral personaalset

Foto: erakogu

Tallinna tehnikaülikooli tudeng Sanne-Maria Kobin lahendab elektroonses õpikeskkonnas ülesandeid, abiks on tal laborikohver.

tähelepanu või ei julge kõigi kuuldes oma „lõlli“ küsimust esitada.

Sanne-Maria töödeb, et mõned jäid sel moel õppimisega siiski hätta. „Kogu aeg on ju nii palju teha ja kui ühes aines saad ise valida aega, millal teed, siis paljud lükkasid seda kogu aeg edasi. Oluline on ka motivatsioon. Kui tuled just keskkoolist, kus õpetajad sind muudkui tagant torgivad, siis pole lihtne hakata kohe teistmoodi õppima,“ selgitab ta.

E-õppe puudusena nimetab ka Anne Villemis seda, et see eeldab enesejuhtimisvõimega inimest. „Peab olema sisemist motivatsiooni, vajame õpioskuste ja -harjumustega motiveeritud õppijat,“ lisab ta.

Tehnilised vahendid

E-õppes ei saa üle ega ümber tehnilistest vahenditest. Centre for Learning & Performance Technologies on need jaotanud 12 klassi, kus on ühtekokku üle 2000 vahendi (<http://www.c4lpt.co.uk/Directory/index.html>). Laias laastus jagunevad vahendid sünkroonseteks ja asünkroonseteks. Asünkroonsed on meilivahetused: materjalid ja tööülesanded saadetakse elektronposti ja vastuseid oodatakse samal moel tagasi.

Sünkroonsed on näiteks veebinarid (e. veebiseminarid), millest osavõtjad võivad paikneda kus iganes maailma paigas ja olla kõik samal ajal ühel seminaril. Veebinari jututoad (ehk *chatroom*'id) aitavad lahendada võimalikke tehnilisi probleeme

(nt. sa ei kuule midagi, siis tehniline tugi aitab), *polling*'ute süsteem võimaldab anda ja saada vastukaja jne.

Anne Villemis kuulub e-õppe tsunfti, mis paikneb USA-s Californias ja on sel moel ammutanud uut teavet juba viimased viis aastat. E-õppe tsunftil on ligi 37 000 liiget 151-st riigist. Regulaarselt korraldatakse seminare ja tehakse uuringuid. Selliste üleilmsete veebinaride peamiseks takistuseks võib kujuneda ajavahe, mis tähendab,

et maakera kuklapoolel peab interaktiivset seminari kuulama väga hilistel tundidel.

Villemisi sõnul muutuvad e-õppe materjalid üha suuremas ulatuses tasuta kättesaadavaks kõikidele soovijatele, sest infotehnoloogide meelest on tore, kui kõik õpivad. Ka Tartu ülikoolil on juba kümnete kaupa tasuta kättesaadavaid materjale. Ent osa professoreid ei soostu veel oma teadmisi paljastama hirmus, et tasuliste ülikoolide õppejõud hakkavad nende toel teenima.

Eesti e-õpe

Eesti e-õppe edendamise taga on E-Õppe Arenduskeskus, mis loodi eraldiseisva struktuuriüksusena Eesti Infotehnoloogia Sihtasutuse (EITSA) koosseisus nelja aasta eest. Arenduskeskus koordineerib kahte konsortsiumi: Eesti e-Ülikooli ja Eesti e-Kutsekooli.

E-Õppe Arenduskeskus korraldab sүgiseiti infoseminare, kus tutvustatakse uusi trende ja kevadeti suuremat sorti konverentse, kuhu kogunevad e-õppesest valmistunud inimesed üle Eesti.

Õpetajate koolitamisele lähenetakse süsteemsetelt: õpe jaotub algajate, edasijõudnute ja spetsialistide tasemeks. Lisaks annab asutus välja uudiskirja ja tegeleb

haridustehnoloogide koolitamisega. Viimased on siis inimesed, kes valdavad tehnilisi vahendeid ning oskavad neid pedagoogikaga siduda.

Anne Villemisi sõnul on Eesti tänu e-Õppe Arenduskeskuse tegevusele Ida-Euroopas ja Euroopa Liidus väga heal positsioonil. Eestis on üle 9000 kursuse, kus tavaõpe on kombineeritud e-õppega.

Juhtivad riigid e-õppes on aga Kanada, kus selle vajaduse on tinginud riigi põhjiosa hõreastutusega provintsid, Austraalia, kus kolme suurima sissetulekuallika seas on ka koolituste müümine naaberriikidele, Suurbritannia ja USA.

Kaire Talviste

E-õppe võimalusi tuleb järjest juurde

MÕNED NÄITED OLEMASOLEVAST:

- Tartu ülikoolil on 23 täiendusõppeprogrammi, mis on täielikult veebipõhisel õppel. Nii on võimalik kodust lahkumata või tööl lõunapausi ajal õppida igapäevase asjaajamise korrektset eesti keelt, inimese arengut, täiendada end e-õppe valdkonnas näiteks kursustega Õppevideote loomine, Mängud e-õppes, Hindamine ja tagasiside e-õppes jpt. Lisaks on olemas veel 31 täiendusõppeprogrammi, milles on õpe osaliselt veebipõhine.

Vaata lähemalt: www.tk.ut.ee/eope või küsi tel 737 5560.

- Tallinna tehnikaülikooli eelõpe pakub kolme e-kursust abiturientidele: ettevalmistus matemaatika riigieksamiks, kirjandiks ning inglise keele riigieksamiks. Kuidas see toimib? Ülesanded ilmuvad õpilase ette õpetaja esituse kaudu nii helis kui ka pildis. Matemaatikakursuse kokkusaamised kantakse üle videoülekandega. Kes kohale tulla ei saa, vaatavad tundi kodus. Inglise keele ja kirjandiõpetuse videoülekanne on ainult esimesest loen-

gust. Õpetaja suhtleb õpilastega kokkulepitaval ajal Skype'i vahendusel. Õpetajaga saab suhelda ka telefonitsi, e-kirja teel, foorumis.

Vaata lähemalt: www.ttu.ee/eelope/ kursused/e-õpe või küsi tel 620 3472

- Tallinna ülikool pakub e-kursusi nii bakalaureuse-, magistri- kui ka doktoriõppes. Ainuüksi ajalooinstituudis on 25 aktiivset e-kursust, suurem osa neist bakalaureuseastmes. Humanitaarinstituudis 15, germaani-romaani keelte ja kultuuride instituudis 12, informaatikainstituudis 26 jne. TLÜ avatud ülikooli e-õppe keskus tegeleb e-õppe tehniliste lahendustega ja õppejõudude nõustamisega ning koolitamisega nii e-õppe keskkondade, e-kursuste ülesehitamise, e-kursuste õppematerjalide koostamise kui ka videokonverentsi tehnoloogia ja -metoodika ning õppevideote küsimustes. Vaata lähemalt: <http://www.ttu.ee/?LangID=1&CatID=3121> või küsi tel 640 9281.

Agne Narusk

Enda vajadustest lähtumine aitab läbipõlemisest hoiduda

Kui püüda korraga olla tubli töötaja, pereinimene ja õppur, võib endale kergesti liiga teha. Säilita rahu ja mõtle nii: „Tean, mida tahan ja vajan ning sellest lähtuvalt kulgen oma rada,“ soovib terapeut.

Kaire Talviste

Peagi 32-aastaseks saav Mari on tegus naine: käib tööl, alustas just magistriõpingutega, tal on kaks last, suur majapidamine, palju huvisid ja lai tutvusringkond. Isegi nädalavahetused on tal sageli pikalt ette planeeritud ja harva leiab ta mahti hinge tõmmata. Viimasel ajal on Mari hakanud märkama, et ta on kurb, kergesti ärrituv ja pidevalt väsinud. Paljud tema tuttavad on sama tegusad ja edasipüüdlikud, mistõttu ei tule Marile pähegi endalt küsida: kas koorem tema õlul pole äkki liiga suureks paisunud?

Kas on ka päriselt võimalik töötada, õpida ja kasvatada lapsi ühel ajal nõnda, et „hundid söönud, lambad terved“? Gestalteraapia arenduskeskuse terapeut Karmel Tall usub, et selliseid inimesi on olemas, kellel on palju energiat ja kes suudavad rohkem ära teha. „Üldiselt on nii, et kellel on palju energiat, need on sisimas rohkem tasakaalus,“ selgitab ta. „Väljendamata

mõtteid ja tundeid ning lahendamata konflikte nimetatakse gestaltteraapias „lõpetamata asjadeks“. Need seovad suurel hulgal meie eluenergiat. Mida vähem on inimesel lõpetamata asju, seda rohkem on tal vaba energiat. Inimene on oma vajadustest teadlik ja järgib neid ning nii suureneb ka tema sisemine tasakaal.“

Kui tasakaalu pole, võib inimene sattuda paanikasse, rabeleb nagu hull, ent töö on vähem kvaliteetne, tulemus pole seda vaeva väärt. Terapeut on selliseid ümberassinud inimesi oma vastuvõtul palju kohanud. Nad ei julge rabelemist lõpetada, kartes „rongist“ maha jääda, mistõttu on kogu nende energia suunatud tegutsemisele. Nad pole kontaktis oma tunnete ega vajadustega. „Neil on justkui pea ja keha vahelt kontakt kadunud. Nad ei saa enam aru, mida nad tunnevad.“

Libe tee

Kui sisemist rahulolu püütakse saavutada ainult aktiivse tegutsemise kaudu, on läbipõlemisoht reaalne, hoiatab terapeut. Sageli juhtub nii, et varem suurt rahuldust pakkunud tegevus muutub ühtäkki stressiallikaks. „Hukatuslikuks saab ihalus olla kõiges parim: olla hea ema, supertöötaja, saavutada tennis parimaid tulemusi. Sel moel muutuvad ka hovid võistluseks. Püütakse vastata väljast tulevatele nõudmistele, selle asemel, et iseendas selgusele jõuda – mida ma tegelikult vajan?“ juhib terapeut tähelepanu.

Oma hõivatuse juures on oluline märkida, kas ettevõetud tegevused (ka hovid) pakuvad pigem rahulolu või kannavad need lõpuks kõik silti „ma pean“.

Mari tunneb juba ammu, et tal on väga vähe aega ja et tööd „peab ta tegema“. Mida muuta? Tööl käimata pole raha! Õpingutest ei saa loobuda, sest see annab lootust jõuda paremale ametipulgale. Perekont on naisele väga oluline ja Mari ei taha, et selle liikmed tema ajanappuse ja närvilisuse all kannataksid. Noor naine tunneb end nagu lõksus, sest kõik areneb ja muutub nii kiiresti, et kui ta ei taha elule jalgu jääda, ongi ta justkui sunni-

tud kõike ja korraga tegema. „Muidu oled ju luuser!“ hüüatab Mari.

„Aga kes nii ütleb?“ uurib Karmel Tall. „Kui ise end nii tunned, siis jäädkki elule jalgu. Otsides välist tunnustust ja püüdes käituda ainult väliste ootuste järgi, kasvab inimese sisemine rahulolematumus, mis püsides võib viia eluenergia nõrgenemiseni ja sealt edasi füüsiliste tervisekahjustusteni välja.“

Karmel Tall suhtub ühiskonnas massiivsuhhoosi mõtmeid võtvasse pidevasse enese täiendamise-parandamise-arendamise virvarri stoilise rahuga. „Tean, mida tahan ja vajan ning sellest lähtuvalt kulgen oma rada.“

Valikud

„Gestalteraapia eksistentsialistlik lähene mine on väga lihtne: me oleme vabad olen did, me teeme ise oma otsused ja valikud, kuid võtame nende eest ka vastutuse. See tähendab: me elame oma valikute tagajär gedega. Just teadlikud otsused ja valikud päästavad meid lõksusattumisest,“ ütleb Karmel Tall. Ta toob näite: kui naine tahab karjääri teha ja see on talle olulisem kui perekond, siis teadlik valik võib olla mitte saada lapsi. Kui naisele on olulisem perekond, siis tuleb tal endale tunnistada, et ametiredelil ta ilmselt kõige kõrgemale ei jõua. Enamasti kõike korraga ei saa. „Selles pole midagi valesti, kui inimene otsustab, et ta ei soovi karjääri teha, et teda ei huvita pidev enesetäiendamine ja konkureerimine,“ julgustab Tall vaatama oma sisemusse ja minema oma vajaduste järgi.

Ent vale pole seegi, kui inimene pole valmis millestki loobuma, et saavutada oma eesmärgi. „Kui teada, mida vajan ja tahan, olen piisavalt motiveeritud oma eesmärki de nimel tegutsemisel, siis ei mõju need nii suure stressorina,“ lisab ta. Selline inimene võib näiteks otsustada, et tema panus

“

Kui sisemist rahulolu püütakse saavutada ainult aktiivse tegutsemise kaudu, on läbipõlemisoht reaalne.

Täiskasvanuharidus arvudes

mingis valdkonnas on teatud perioodil tagasihoidlikum, sest ta pühendub enam õpingutele. Nende lõppedes pühendub aga taas suurema innuga oma tööle ja perele.

Artikkel ilmus SA Dharma Luiga fondi stipendiumi toel.

Ohumärgid, et tasakaal hakkab kaduma

- Jälgige oma keha, nii saab tekkinud pingetest kohe teada. Ükskõik, mis ajahetkel oma kehale tähelepanu pöörates tunnete pingeid õlgades, kätes või lõualuudes – see on märk liigsuurest vastutuse koormast. Ka tahtmatud liigutused on märk liiga suurest pingest.
- Muutute närvilisemaks, aga seda te üldjuhul ise kohe ei märka. Teie lähedased võivad juhtida sellele tähelepanu.
- Kipute asju unustama.
- Aega ei jätku, ei jõua enam midagi ära teha.
- Tekib pidev sundus „ma pean“. Ei tunne enam mõnu sellest, mis varem meeldis. See on kindel märk, et asjad pole enam kaugelki korras.

Mida ette võtta?

- Rääkige sõbra või sõbrannaga, rääkimine aitab. Oma peas samu mõtteid veeretades ei muutu midagi.
- Pöörake rohkem tähelepanu iseendale. Alustage väikeste sammudega, kui see tundub algul väga raske. Näiteks vaadake iga päev viis minutit küünlaleeki või taevast, samal ajal lastes mõtetel lihtsalt minna. See aitab tasakaalu tagasi tuua.
- Vali maandamisviis, hobi, mis tõesti meeldib, mitte mingi trendikas ettevõtmine, mida kõik teevad. Hobi peab võimaldama tasakaalu saavutada.
- Midagi halba ei ole ka lihtsalt logelemise päevades. Aktiivsele inimesele on selline aeg endale vahel lausa hädavajalik. Et polegi terve päeva jooksul vaja kella peale kuhugi minna. Võib lugeda raamatuid, vaadata filme, teha, mis iganes meeldib.

Allikas: gestaltterapeut Karmel Tall

10,6%

Eesti täiskasvanutest osales eelmisel aastal elukestvas õppes;

9,3%

oli Euroopa keskmine näitaja.

33 000

täiskasvanut (vähemalt) saaks 2012. aasta lõpuni osaleda tasuta tööalastel kursustel;

6046

inimest saab osaleda sel sügissemestril.

63,2 miljonit

krooni Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) ja Eesti riigi vahendeid jagatakse kutse- ja täiskasvanuhariduse edendamiseks.

30

õppeasutust (ja mõned lisaks) pakuvad täiskasvanutele võimalust saada üldharidus õhtuses või kaugõppe õppevormis või eksternina.

22,7%

ESF-i programmidest rahastatud tasuta kursustel osalenutest õppis võõrkeelt, veidi vähem väisas arvutialaseid kursusi;

1%

oli neid, kes käisid 2009. aasta II poolaastal tarbe- ja kujutava kunsti ning iluteeninduse tasuta kursustel.

49,5%

osalenutest kinnitas, et „mu konkurentsivõime on kursuse abil veidi paranenud“.

92,4%

oli neid, kes pärast tasuta kursust kinnitasid, et kavatsevad õppida ka edaspidi.

80%

2007. aastal mitteformaalses hariduses ja koolitusel osalenutest tegi sedagi „oma töö paremaks sooritamiseks ja karjäärivõimaluste suurendamiseks“.

154 900

kõrgharidusega naist vanuses 25-64 oli Eestis 2009. aastal, näitasid statistikaameti andmed;

87 500

oli kõrgharidusega mehi.

69 000

tudengit on tänavu kõrghariduses.

35%

25-64-aastastest inimest ei oma eri- või kutsealast kvalifikatsiooni.

28 363

oli kutsehariduses õppureid kokku 2009./2010. õppeaastal.

25%

ehk siis neljandik TULE (Tule Uuesti ja Lõpeta Edukalt) programmi 800-st õppekohast eraldati tehnika, tootmise ja ehituse valdkonnas jätkajatele.

Vähemalt 57%

290-st täiskasvanute eratäiendkoolitajatest oli neid, kel käesoleva aasta 29. märtsi seisuga oli ette näidata koolitusluba.

13%

eratäiendkoolitajatest pakub e-koolitusi, tervelt kolmandik pakub juhtimisvaldkonna koolitusi.

229

andragoogi kutsega täiskasvanute koolitajat on Eestis novembri alguse seisuga.

34

kõrgkooli on Eestis 1. septembri seisuga, kutseõppeasutusi 45, gümnaasiume 226, põhikoole 260 ja algkoole 73.

Allikad: eratäiendkoolitajate küsitlus, kevad 2010; ESF programmide tagasisideuuring 2010; täiskasvanuhariduse valdkonna statistika põhinäitajad, ülevaade; haridus- ja teadusministeeriumi kooliaasta alguse ülevaade.

Koostas: Agne Narusk

UURIMUS

Psühholoogid: enne otsuse langetamist on mõistlik magada

Probleemi lahendamiseks on kõige targem minna koos sellega magama, vahendab järjekordsest teadusuurimust www.forte.ee.

Mõni minut muudele teemadele keskendumist, või mis veelgi parem, probleemi edasilükkamine järgmisse päeva aitab ajul lei-

Foto: iStockphoto

da ideaalse lahenduse, kirjutas uurimusest The Daily Telegraph. Katsete tulemused näitavad, et inimesed, kes teadlikult raske küsimuse üle pead murravad, jõuavad valedel vastusteni tõenäolisemalt kui need, kes probleemi ajutiselt tagaplaanile lükkavad.

Kuidas seda selgitati? Tudengitel paluti nelja kujuteldava automudeli hulgast välja valida parim. Igal mudelil oli 12 eri funktsiooni, nende hulgast kahel aga parem teelpüsivus ja kütusesäästlikkus. Pärast autosid tutvustava teksti lugemist pidid ühe rühma tudengid kohe valiku tegema. Teise rühmaga tehti teine katse, mis oli konstrueeritud nii, et katsealused said enne otsuse langetamist viis minutit aru pidada. Tulemused näitasid, et tolle rühma vabatahtlikud, kes lahterdati „alateadlikeks mõtlejateks“, valisid tõenäolisemalt parimate omadustega sõiduki.

Hollandi ekspertide hinnangul tingis taolise tulemuse asjaolu, et katsealused alateadvusele anti aega kõiki plusse ja mi-

nuseid kaaluda. Otsustamise edasilükkamine võib osutuda tulusaks ka suure rahalise väljamineku, nt majaostu vaagimisel, väidavad nad. Radboudi ülikoolis uurimust juhatanud psühholoog Maarten Bosi sõnul tõestavad nende katsed, et otsuse ajutine unustamine annab tihti kõige paremaid tulemusi, eriti kui tegemist on keerulise probleemiga. Nii oligi, et kõige paremaid tulemusi said tudengid, kelle tähelepanu oli hajutatud ja kes seetõttu ei saanud autodest „teadlikult mõelda“. „Alateadlik mõtteprotsess annab kohe otsustamisega võrreldes paremad tulemused. Ehkki katsealused ei pidanud tegelikult enne otsustamist uinuma, on puhkuseperioodi hüved ilmselged,“ ütles ta. „Kui teie vabanemad soovitasid enne otsustamist magada, kuna „hommik on õhtust targem“, siis võisid nad vaistlikult aduda sellise meetodika eeliseid.“

Uurimus ilmus ajakirjas Journal of Consumer Psychology.

TÖÖKOOLITUS

Küsimused, mida tööintervjuul ei tohi esitada

Tööintervjuul ei pea sugugi vastama igale küsimusele, mis vastaspool esitab. Kindlasti ei sõlta töötulemused sellest, milline on kandideerija perekonnaseis, rahvus või usk. Allpool on küsimused, millele vastamisest võib viisakalt keelduda, aga ei pea.

- Mis rahvusest te olete?
- Milline on teie emakeel?
- Millised on teie usulised veendumused?
- Kui vana te olete?
- Kas olete abielus, on teil lapsi?
- Milliseid haigusi põete, on teil mõni puue?
- Kui palju te kaalute?
- Kas suitsetate, tarvitate alkoholi?

Diskrimineerimine tähendab inimeste eristamist nende kvalifikatsiooni või võimete seisukohast ebaoluliste tunnuste alusel. Diskrimineerimine on näiteks olukord, kui

Foto: iStockphoto

vähemusi välditakse töölevõtmisel ka siis, kui nende kvalifikatsioon on teistega võrdne. On võimalik ka positiivne diskrimineerimine – olukord, kus eelistatakse teatud isikutunnuseid, mis ei ole otseselt võimekusega seotud (näiteks valitakse sekretär välimuse järgi).

Allikas: portaal HR World, refereeris www.varbaja.ee

NÄITAJA

25 387

inimest osales 2009. aastal tööalase koolituse kursus(t)el mõnes Eesti kutseõppeasutuses. Võrdluseks olgu toodud, et aastal 2004 oli kursuslasi vaid 8987.

Allikas: haridus- ja teadusministeerium

Kiri toimetusele

Saada oma kiri ja/või küsimus:

- **Õpitrepp, Narva mnt 13, Tallinn 10151**
- e-post: agne.narusk@epl.ee või
- **ETKA Andras, Valge 10, Tallinn 11413**
- e-post: andras@andras.ee

VEEL KORD ÕPPIJA RAVIKINDLUSTUSEST

Hea toimetus,

kirjutasite septembrikuu Õpitrepis välismaal õppija ravikindlustusest. Sellega on kõik selge, aga kuidas on lood nendega, kes lõpetasid kevadel Eestis gümnaasiumi ja edasi õppima ei läinud, tööd pole ka leidnud? Kooli ajal oli neil ravikindlustus, aga nüüd? Teine küsimus: kui noor läheb gümnaasiumist otse kutsekooli, siis kas ravikindlustus jätkub n.-õ. automaatselt või peab selleks midagi tegema?

Heli, kahe lapse ema

•• TOIMETUSELT:

Küsimustele leidsime põhjaliku vastuse ka sel korral haigekassa koduleheküljelt www.haigekassa.ee. Haigekassa kirjutab: gümnaasiumis õppimise ajal on ravikindlustus riigi poolt. Kui gümnaasiumi lõpetaja on noorem kui 19-aastane, kehtib tema ravikindlustus kuni 19-aastaseks saamiseni päevani. Kui aga gümnaasiumi lõpetaja on vähemalt 19-aastane ning lõpetab gümnaasiumi õppeaja nominaalkestuse (st. ei õpi „üle aja“) piires, kehtib kindlustus veel kolm kuud pärast seda. Selleks, et ravikindlustus ei katkeks, tuleb esimesel juhul õpinguid jätkata, tööle minna vms. enne 19-aastaseks saamist ja teisel juhul hiljemalt kolme kuu jooksul pärast keskkooli lõpetamist.

•• Edasi kutse- või ülikooli

Kui jätkatakse õpinguid kutse- või ülikoolis, tagab riik ravikindlustuse kehtivuse kogu õppekava nominaalkestuse ajal ja veel kolm kuud pärast kutse- või ülikooli lõpetamist.

Kui aga õpilane ei ole kooli lõpetanud õppekava nominaalkestuse jooksul (välja arvatud meditsiinilistel põhjustel) või heidetakse ta koolist välja, siis lõpeb tema ravikindlustus üks kuu pärast seda. Üliõpilastel on õigus võtta akadeemilist puhkust. Kui akadeemiline puhkus algab nominaalõppeaja jooksul, siis ravikindlustus peatub (välja arvatud juhul, kui akadeemiline puhkus on tingitud inimese haigusest või vigastusest või kui üliõpilane pole samal ajal kindlustatud ka muul alusel) ja jätkub pärast akadeemilise puhkuse lõppu. Ravikindlustusele on õigus ka kaugõppe üliõpilastel (v.a. neil, kes on astunud kaugõppesse enne 2003./2004. õppeaastat). Kutse- või ülikooli astudes ei pea ravikindlustuse jätkamiseks esitama haigekassale ühtki dokumenti. Andmed Eesti kutsekooli- ja üliõpilaste kohta esitab haigekassale teadus- ja haridusministeerium.

•• Tööle

Töötaja saab ravikindlustuse tööandja kaudu. Kui tööandja esitab kõik vajalikud dokumendid haigekassasse seitsme kalendripäeva jooksul alates töötaja tööle asumise päevast, siis tekib ravikindlustus 14 päeva pärast. Kui tööleasumise hetkel ravikindlustus veel kehtib, siis see lihtsalt jätkub, ilma et vahepeal katkeks. Mõne aja möödudes võiks uus töötaja oma kindlustuse kehtivuse üle kontrollida, sest on juhtunud, et tööandjad unustavad vajaliku asjaajamise lihtsalt ära. Kui aga koolilõpetaja plaanib luua oma firma, tuleb tal end füüsilisest isikust ettevõtjana (FIE) kanda

äriregistrisse või maksu- ja tolliametisse ning ravikindlustuse saamiseks maksta enda eest sotsiaalmaksu.

•• Ajateenistusse

Ajateenijale garanteerib ravikindlustuse riik, haigekassale saadab andmed kaitseressursside amet. Pärast teenistust kehtib ravikindlustus veel kuus kuud.

•• Töötuks

Kui õppima, tööle või ajateenistusse edasi minna ei õnnestunud, oleks mõistlik end töötuna töötukassas arvele võtta, siis on olemas ka ravikindlustus. Andmed edastab haigekassale töötukassa.

Õppija ravikindlustusest rääkides on oluline teada sedagi, et:

- põhiharidust omandavatel õpilastel on õigus ravikindlustusele kuni 21 aasta vanuseni.
- Üldkeskharidust omandavatel õpilastel, kes on sisseastumise hetkel nooremad kui 24-aastased, on õigus ravikindlustusele kuni õppeaja nominaalkestuse lõpuni. Kui nominaalkestus on ületatud või õpilane on koolist välja heidetud, lõpeb kuu aega hiljem ka tema ravikindlustus.
- Ka kutseõpet omandavatel koolikohustuse ea ületanud põhihariduseta inimestel on õigus ravikindlustusele kuni õppekava nominaalkestuse lõpuni.

Kontrolli oma ravikindlustuse kehtivust riigiportaalist www.eesti.ee või haigekassa kliendiinfo telefonil 16363. Kui selgub, et ravikindlustus puudub, aga sellele on õigus, võib õppija pöörduda küsimusega riiklikusse eksami- ja kvalifikatsioonikeskusesse, tel 646 1674.

Loe rohkem: www.haigekassa.ee

Küsi nõu: 16363

Vaata ka septembrikuu Õpitrepist välismaal õppija ravikindlustuse kohta: www.andras.ee/õpitrepp

NÕUANNE

Telefonikõnest ei saa ajaraiskajat juhul, kui:

- ühistel üritustel (koosolekul, koolitusel) jätta telefonile vastamata;
 - lülitate mobiiltelefoni enne üritust välja või vähemalt sätite hääletule režiimile;
 - üliolulise kõne ajaks lahkud ruumist (telefoni sosistamine on ebaviisakas);
 - telefonile vastates annate helistajale teada, kui palju on teil aega (hoiab ära pika sotsiaalse lobisemise);
 - lühiinfo edastamisel saadate hoopis sõnumi;
 - pikaks veninud telefonikõne ajal tõusete püsti – ajutegevus on kiirem, asend ebamugav ning kõne lõpeb rutem;
 - palute saata e-kirja.
- www.ajajuhtimine.ee

Ära unusta uurida tasuta õppimise võimalusi:

- vabahariduslikes koolituskeskustes: www.vabaharidus.ee
Tel: 677 6299 või 677 6297
- kutsekoolides: www.hm.ee/tasutakursused
Tel: 735 0242 või 735 0243

TÄISKASVANUD ÕPPIJA NÄDAL EESTIS

XIV täiskasvanuhariduse foorumi paneeldiskussioon.
Tallinn

Koosõppija tiitli said Mainori kõrgkooli lõpetanud.
Hiiumaa

Õpitrammis jagati infot enesetäiendamise võimalustest ligi 400 inimesele.
Tallinn

Tunnustamine teeb rõõmu.
Raplamaa

Sügis pandi üheskoos purki.
Ida-Virumaa

Leivategu Evelin Ilvese juhendamisel Pirita vaba aja keskus.
Tallinn

Õmblushuvilised jagavad kogemusi.
Pärnumaa

Saare naised õppisid ürtede tundma.
Saaremaa

Põlvkonnalt...

Fotod: ETK Andras

...põlvkonnale.
Lääne-Virumaa

Õpitubades valmistati vanaema retseptiraamatu järgi toitu,
Läänemaa

... tehti järjehoidjaid,
Tartumaa

... meisterdati soovide kausse,
Viljandimaa

... jätkati korvipunumise traditsiooni,
Põlvamaa

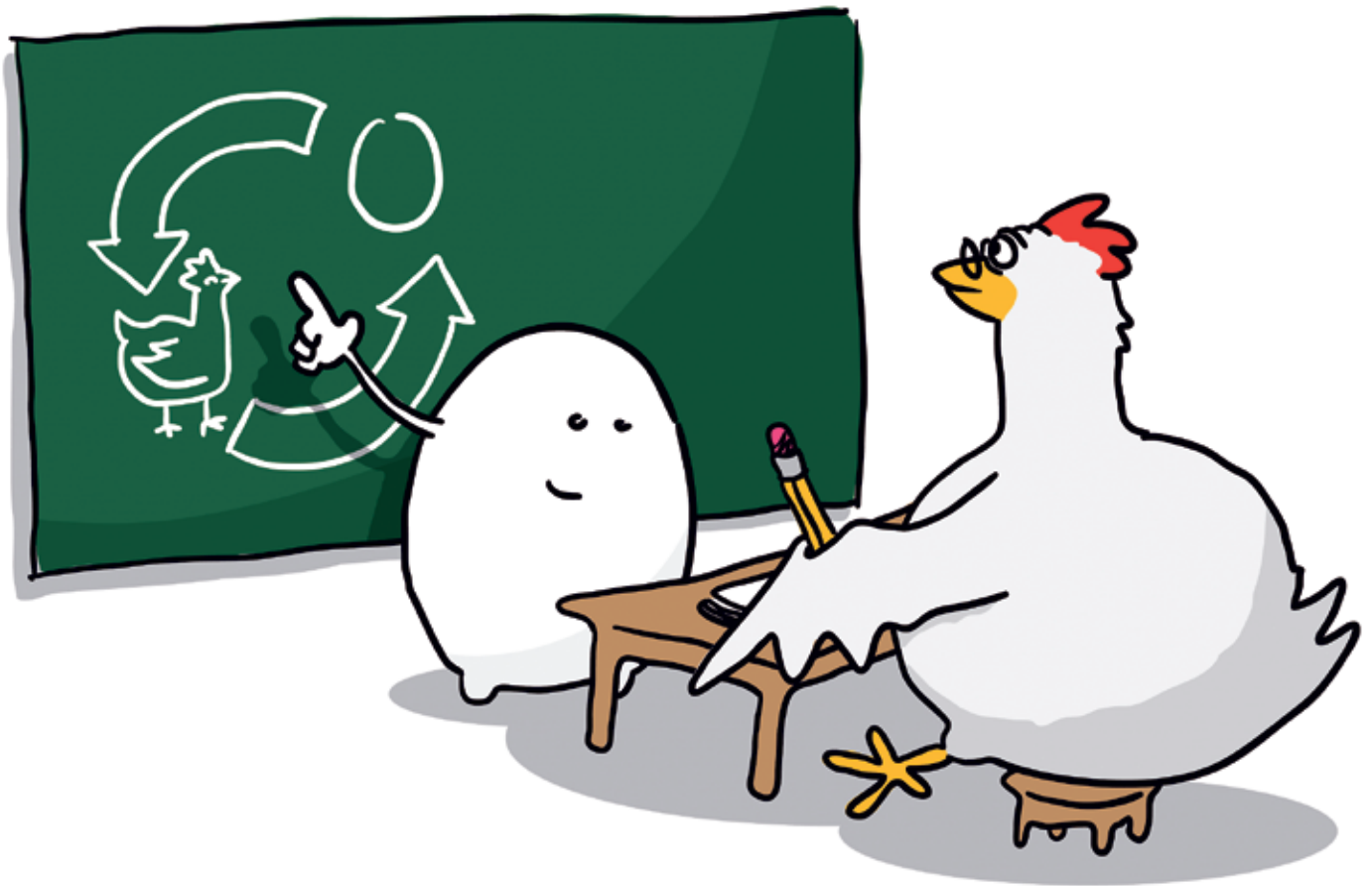

... arendati loovust,
Ida-Virumaa

... ja tegeleti fotograafiaga.
Jõgevamaa

XIII täiskasvanud õppija nädal 08.–15. oktoober 2010

Õppimine seob põlvkondi

vaata lisa: www.andras.ee

Haridus- ja Teadusministeerium

